

Брой 9 (2026) Година LXVI, ISSN-0205-0943

септември 2024 г.

Цена 2 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС

Абонирайте се за в-к „Ехо“
Каталожен № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Традиционен ученически поход от хижа „Алеко“ до Черни връх - 11 октомври, Витоша, БТС, Столична община

Туристически образователни лагери - септември-октомври, Витоша - Люлин планина, БТС, Столична община

53-ти поход „Пирин 2024“ - септември, Пирин, ТД „Приста“ - гр. Русе

V-ти национален ученически преглед на туристическите умения „Кнежа 2024“ - септември, Кнежа, ТД „Сребрен“ - гр. Кнежа

„Магията на Рила“ - програма с преходи в различни части на планината - септември, Рила, ТД ПЕС „Мусала“ - гр. Самоков

X-и международен колопоход „Варна - Република Гърция - Варна“ - от 20 до 30 септември, България - Гърция, БТС, ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна

Велопоход на вело клуб към ТД „Айгидик“ - септември, България, ТД „Айгидик“ - гр. Благоевград

XII-та среща на туристите ветерани „Варненска есен - 2024“ (3 дни) - 3-5 октомври, Варна, ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна

Състезание „По стъпките на Алеко с приятел“ - 5-6 октомври, бягане и коло-състезание, Витоша и Люлин планина, ТД „Боерица“ - с. Влада

Звездобразен туристически поход на хижа „Тешел“ - октомври, Родопи, ТД „Родопея“ - с. Ягодина

Крос-поход и акция за почитване на пътеки от битови отпадъци „Русенско Поломие“ 2024 - октомври, Природен парк „Русенски Лом“, Община Русе, Дирекция „Природен парк Русенски Лом“, СТПД „Академик“ - гр. Русе

Златна есен в Източен Балкан - октомври, Източна Стара планина, ТД „Чудни скали“ - гр. Айтос и ТД

Среща и поход на туристическите дружества от Северозточна България - октомври, хижа „Върбишки проход“, БТС, ТД „Мадарски конник“ - гр. Шумен

Четиридневен поход „Освободителите на Неврокоп“ - 20 октомври, по наредба, ТД „Момини двори“ - гр. Гоце Делчев

Състезание по ориентирание за купа „Шумен“ - 26-27 октомври, Шумен, ТД „Мадарски конник“ - гр. Шумен

Състезание по спортно ориентирание за купа „Сърнена гора“ - октомври, Стара Загора и Мъглиж, ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора

Международен ден на Черно море, почитване на плажа и туристическите пътеки около хижа „Черноморец“ - 27 октомври, хижа „Черноморец“, ТД „Родни балкани“ - гр. Варна

Традиционен поход по случай Деня на народните будители до ИАР „Мадарски конник“ - 1-2 ноември, ИАР „Мадарски конник“, ТД „Орлови скали“ - гр. Провадия

Песенен празник на туристическите хорове „Слава вам, будители“ - 1 ноември, Пловдив, БТС, ТД „Шипка“ - гр. Пловдив, ТД „Сдружение на туристическите хорове в България“

Състезание по ориентирание за купа „Никуденско бягане“ - ноември, Казанлък, ТД „Орлово гнездо“ - гр. Казанлък

55-та Конференция на Европейската асоциация за пешеходен туризъм (ERA) - 3-6 октомври, Испания, ERA - Европейска асоциация за пешеходен туризъм, БТС

Награждаване на носителите на златни, сребърни и бронзови значки на Националното движение „Опознай България - 100 НТО“ - ноември, София, БТС, МОИ, ММС, МК, МТ, ТД

Национален ученически спортно-туристически събор „Снежан рай“ - декември, по наредба, ТД ПЕС „Мусала“ - гр. Самоков

СКО „БЕГУН“ ОТНОВО ПОБЕДИ В НАДПРЕВАРАТА ЗА КУПИТЕ НА „ЕХО“

63-то Държавно първенство по нощно ориентирание тази година се състоя на 6 септември в района на село Дюлино, община Бяла. Организатори както на това състезание, така и на Купа „Бяла“ (7 септември) в околностите на с. Горица (община Бяла) и на Държавното първенство свръхдълга дистанция (8 септември) в околностите на с. Дюлино бяха Българската федерация по ориентирание и Спортен клуб по ориентирание „Бегун“ - Варна, с подкрепата на Община Бяла и кметството на с. Дюлино.

По регламент час след залез слънце

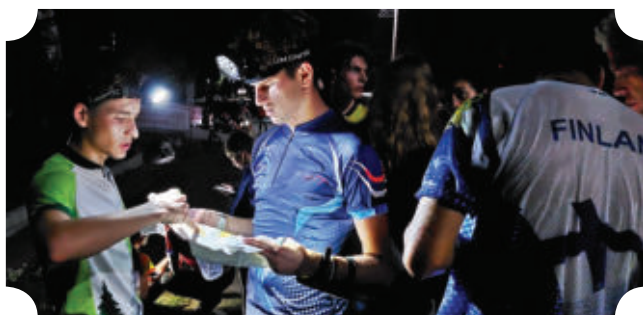
започнаха стартовете в Държавния шампионат по нощно ориентирание и за купите на вестник „Ехо“ (комплексно общо класиране), в който участваха 240 състезатели от 35 клуба от страната. За пета поредна година и с голяма преднина победител в комплексното класиране стана отборът на СКО „Бегун“ при ТД „Родни балкани“ - Варна, следван от СКО „Браун тим“ - Велико Търново и СКО „Узана“ при ТД „Узана“ - Габрово. На тези три отбора бяха връчени купи, осигурени от Българския туристически съюз.

В мъжката елитна група Иван Сираков от СКО „Вариант 5“ - Търговище защити държавната си титла в нощното ориентирание, като финишира пръв с време 49:43 минути по трасе с дължина 6.8 км. и 21 контролни точки.

В женската елитна група държавна шампионка стана Лилиана Гоцева от СКО „Бегун“ - Варна, съответно с време 53:15 минути, дистанция 5.8 км. и 16 контролни точки.

Медали на победителите в различните възрастови групи (от 10 до 80 годишна възраст) връчиха председателят на Българската федерация по ориентирание Красимир Данаилов и представители на Община Бяла.

Повече информация за състезанията можете да намерите в сайта на Българската федерация по ориентирание www.bgof.org.

СТАРТИРА НОВ КУРС ЗА ПРОФЕСИЯ „ПЛАНИНСКИ ВОДАЧ“

Център за професионално обучение към БТС организира нов курс „Планински водач - летен модул“, който ще се проведе в периода **11 - 20 октомври 2024 г. в хижа „Христо Смирненски“, Рила.**

Изисквания към участниците: Участниците в курса следва да са с добра физическа подготовка и издръжливост, да имат завършено минимум средно образование, с подходяща екипировка, съобразена с теренна и променливите

метеорологични условия.

Необходими документи:
- медицинско удостоверение;
- планинска застраховка за не по-малко от 1000 лева;
- лична карта;
- 2 снимки;
- копие от дипломата за завършено образование.

Материални условия и заявки: Таксата е 1800 лв. и ВКЛЮЧВА нощувки, храна, преподаватели и административно обслужване. Записването става след предплащане на капаро в

размер на минимум 500 лв. най-късно до 9 октомври 2024 г. Заплащането се извършва в брой срещу фактура с касов бон в офиса на БТС или по банков път.

Курсът е потвърден! Капацитетът на групата е до 20 души, включително главен преподавател и медицинско лице. След попълване на максимално допустимата бройка, приемането на заявки се преустановява. Не се допуска включването на други участници

по време на осъществяване на обучението.

Заявки се приемат на тел.: 0882 966 308 и на имейл: bts.secretar@gmail.com

ЧЕСТИТО НА ПОБЕДИТЕЛЯ!

Голямата награда - лек автомобил „Дачия - Сандеро“ сред регистрираните участници със златни значки със 100 печата в Национално движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“ за 2023 г. бе връчена на победителката Мадлена Сотирова от Сливен от изпълнителния секретар на Сдружение „Български туристически съюз“ Лъчезар Лазаров.

ВАЖНО СЪОБЩЕНИЕ

Уведомяваме всички регистрирани участници в **Национално движение „Покорител на десетте планински първенци“** (в периода август 2023 - август 2024 г.), че могат да получат наградите си в централния офис на Сдружение „Български туристически съюз“ или в Инфоцентър БТС на адрес: София, бул. „Васил Левски“ № 75.

Срокът за получаване на наградите е 31 октомври 2024 г.

За контакти: тел. 0882 96 63 00 и 02 987 34 09

ЗА КОНКУРСИТЕ НА „ЕХО“

Уважаеми читатели, Напомняме ви, че в началото на годината редакцията на „Ехо“ обяви конкурси за наградите на вестника за 2024 г. на тема „НАШАТА БЪЛГАРИЯ“ в следните категории:

- фотоконкурс
- текстови материали - пътепис, разказ или есе.

Срокът за изпращане е текущо през годината до 30 ноември 2024 г.

Пожелаваме ви още много походи, екскурзии и вълнуващи спомени, които да съхраните чрез снимки и интересни текстове!

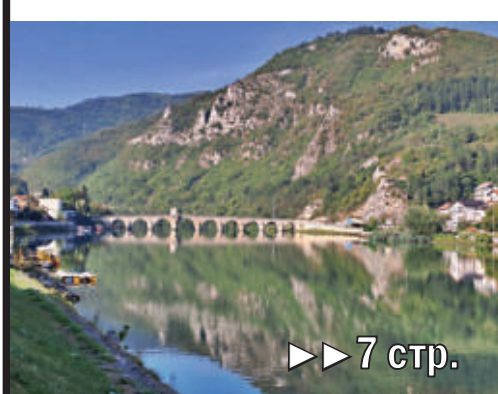
№ 72Б

100 НТО БЕЛЕНЕ

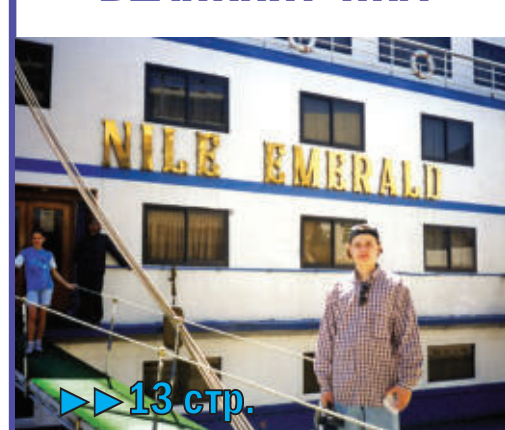
►► 4 стр.

ПО ЗАПАДНИТЕ БАЛКАНИ

►► 7 стр.

ВЕЛИКИЯТ НИЛ

►► 13 стр.

БТС ПРОВЕДЕ ИНФОРМАЦИОННА СРЕЩА ЗА ДЕТСКИ ЛАГЕРИ

На 10 септември 2024 г. в сградата на Министерството на младежта и спорта

Сдружение „Български туристически съюз“ проведе информационна среща по проект „Децата и природата на София - мисия и страст на Български туристически съюз и Столична община (Туристически образователни лагери)“, съфинансирано по програма „ЕВРОПА“ 2024 г.

Акценти на срещата бяха: представяне на стартиращия проект за **безплатни туристически курсове, насочени към учениците от 7 до 13 години** в Столичните райони „Витоша“, „Овча купел“ и „Надежда“; представяне на цялостната дългосрочна програма на БТС „Туристически образователни лагери за деца от 7 до 18 години“ за повишаване на културата и базови умения на децата за туризма сред природата, чрез засилване на младежкия клон на БТС - ЮТС, както и представяне на предстоящия Ученически поход х. „Алеко“ - Черни връх“ 11 октомври 2024 г.

Модератор на събитието бе Мария Оряшкова - координатор „Младежки програми“ към БТС (десеткратна европейска

и шесткратна световна шампионка по спортно самбо). Присъстваха учители и директори от софийски училища, изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров, Васил Николов - член на УС на БТС и водещ на срещата, Михаил Вичев - ръководител на проекта, експерти от БТС.

В рамките на дългосрочната модулна програма „Туристически образователни лагери за деца от 7 до 18 години“ децата имат възможност да развият и да придобият туристически знания, самостоятелност и независимост, инициативност, предприемчивост, находчивост и другарство!

При всяко следващо посещение на лагер младите хора ще имат възможност да израстват йерархично в структурата на ЮТС и да получават значки „Еделвайс“ за различни степени за придобити нови знания и умения. При всяко следващо посещение на лагер деца и юноши ще имат по-старшински отговорности и ще се включват в дейности, които подпомагат преподавателите, с възможност накрая да станат инструктор към ЮТС.

Безплатни курсове - ОБЩОВЪВЕЖДАЩ МОДУЛ

В него подрастващите придобиват

биват въвеждащи познания в областта на планинския туризъм - видове екипировка и нейното използване, какво е необходимо да имаме в раницата и как трябва да я подредим, видове маркировки, начини на придвижване и опасности в планината, биваци и бивакуване в летни условия, основни познания по ориентиране, запознаване с географските обекти и биоразнообразието в района и др.

Образователните лагери ще се провеждат в хижи в Природен парк „Витоша“ и в Люлин планина на територията на Столична община. В тях подрастващите ще добиват разнородни знания и умения,

свързани с география, история, биология, физика, екология, топография, първа помощ и др. Освен това лагерите: стимулират към здравословен и природосъобразен начин на живот; развиват творческия потенциал на децата; насърчават интереса им към обществените процеси, историята и културата на града; засилват връзката им с природата и интереса им към нея; развиват чувство за самостоятелност и независимост, инициативност и предприемчивост, находчивост, другарство, родолюбие и общуване с природата.

Кой може да се запише? - Всички деца на възраст от 7 до 13 години, които са ученици в

софийските райони „Витоша“, „Овча купел“ и „Надежда“. Лагерите ще се провеждат в пет поредни седмици от понеделник до петък:

**30.09. до 04.10.2024 г.
07.10. до 11.10.2024 г.
14.10. до 18.10.2024 г.
21.10. до 25.10.2024 г.
28.10. до 01.11.2024 г.**

В бъдеще предстои развитие на проекта и за други райони на София.

В края на срещата изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров отправи призив към столичните средни училища да се включат в традиционния ученически поход от хижа „Алеко“ до Черни връх, който ще се състои на 11 октомври 2024 г.

ШИПКА ОБЕДИНЯВА ХИЛЯДИ БЪЛГАРИ

От 19 до 27 август т. г. стотици хора от страната и чужбина участваха в традиционните тържества на връх Шипка по повод 147-годишнината от епичните боеве в Шипченската епопея (1877 г.) - решителната битка за отбраната на Шипченския проход по време на Руско-турската война и 90 години от освещаването на Паметника на Свободата. Организатор бе Областна администрация - Габрово със съдействието на Община Габрово, Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“, Регионален исторически музей - Габрово и др.

По традиция в кулминацията на тържествата на 24 август се проведе поход до връх Шипка от три изходни позиции - Соколки манастир, местност Узана и град Шипка. В тях участваха и туристически дружества от цялата страна.

Тържествата започнаха с военни почести и заупокойна молитва, отслужена от великотърновския митрополит Григорий. Вицепрезидентът Илияна Йотова произнесе

тържествена реч, присъстваха Н.В. Симеон II и неговия внук принц Симеон-Хасан, както и много официални лица, областни и зам. областни управители. По-късно на Паметника на Свободата бяха поднесени венци и цветя и изпълнена възстановка на боевете, пресъздадени от Национално дружество „Традиция“.

По повод 90-ата годишнина от освещаването на Паметника на Свободата екипът на Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“ бе подготвил специална изложба „90 години в 90 снимки. Паметникът на свободата - път във времето“, експонирана в Художествена галерия - Казанлък и в Габрово. Тя представи фотографии, запечатали красиви планински пейзажи, чествания, тържества и официални посещения, паради и производства, обществени събития, ремонти и реставрации. В Националната Априловска гимназия бе представена книгата „Опъченците от Габровския край“ на Ангел Ангелов.

НАЙ-СТАРТОТО ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО У НАС ОТПРАЗНУВА 125 ГОДИНИ

На 2 август 2024 г. туристите от ТД „Алеко Константинов - 1899“ отпразнуваха 125 години от създаването на дружеството. Те поднесоха цветя пред паметната плоча, поставена на фасадата на къщата в град София, кв. „Княжево“, на бул. „Цар Борис III“ № 355, където през далечната 1899 година у седем млади интелигентни хора, получили образование в Европа и запознати отблизо с туризма, възниква идеята да организират туризъм на родна почва и където решават да положат основите на първото българско туристическо дружество.

Това са господата Г. Козаров, Д. Вълчанов, А. Маринов, В. Топалов, Н.

Немски, Я. Малинов и Г. Сяров, които с лична агитация привличат 27 свои приятели и сподвижници на алековите излети. Събират се и решават да се учреди туристическо дружество и стават негови основатели. Първостепенна грижа на туристическото дружество е била да се установи другарство и взаимопомощ между членовете му, както и те да се научат да общуват с природата. Да я обичат и да я пазят. На събранието за приемане на устава с мнозинство се приема новосъздаденото дружество да се нарече на името на Алеко Константинов, в знак на преклонение пред неговата памет.

Росица ГЕНКОВА

ШАМПИОНАТИ ПО ОРИЕНТИРАНЕ НА ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА В АЗИЯ?

Да, в края на август, в околностите на античния Пергамон (днес Бергама) в Република Турция, се проведе шампионатите по ориентиране на Югоизточна Европа за елитните възрастови групи и ветерани (SEEOC & SEEMOC). Изпълненият с история район на Бергама предложи интересни райони и маршрути за ориентиращите от десет източноевропейски страни, които мериха сили в дисциплините „спринт“, „средна дистанция“, „дълга дистанция“ и „шафети“, както и в съпътстващо петдневно състезание, наречено „Ориентиращата седмица на Пергамон“ (Pergamon O Week).

За да достигнат състезателните райони в Азия, повечето европейски състезатели преминаха Дарданелите по все още новото инженерно чудо „Чанаккале 1915“ - най-дългия висш мост в света, открит през 2022 година. Районът е познат на българските туристи като обичана курортна дестинация с плажовете около

Измир, но ориентиращите бяха наистина удовлетворени от чудесните условия за практикуване на техния спорт в горите и хълмовете на планината Козак, обхващаща райони между 500 и 700 м н.в.

Спринтът пък се разви в старата част на Бергама, изпълнена с тесни криволичещи улички, джамии и площадчета, в непосредствена близост до Червената базилика - още един от архитектурните шедеври на Пергамон.

Награждаването и закриването на състезанията се състояха в древния храм на бога на здравето Асклепий и там - между колонадите и другите останки от древните светилища, българските

национални отбори имаха щастието да вдигнат купата на отборни победители при елита и второ място при ветераните.

В дните на шампионатите се състоя и заседание на Съвета на Асоциацията, която определи България за домакин на следващия SEE(M)OC, в района на Стрелча, а през 2026 година домакин ще бъде Сърбия.

България е отборен шампион в Югоизточна Европа!

Българският национален отбор по ориентиране спечели отборната купа на шампионата на Югоизточна Европа в Бергама, Турция (SEEOC 2024)! Тимът стартира силно участието си, като спечели седем от осем възможни титли в средната дистанция, както и още четири медала. В дългата дистанция българските състезатели завоюваха шест златни, три сребърни и два бронзови медала. България доминира и в шафетите на Балканиадата по ориентиране с пет титли и още три медала от осемте шафети на състезанието. Златни медали бяха завоювани в двете елитни групи, както и при 18-годишните (юноши и девойки) и 16-годишните (девойки).

Българските ориентиращи подпечатаха отборния

успех в спринтовата дистанция! Най-изразителен успех постигнаха мъжете в елитните групи, където Стефан Йорданов стана балкански шампион, а Боян Иванджиков и Иван Сираков спечелиха сребро и бронз. Подобна бе ситуацията и при жените, където Кристина Иванова спечели златото, Лилиана Гоцева заслужи сребро, а Андрея Дякова остана четвърта - на секунди от бронза.

**текст: Константин КОЙНОВ
снимки: Костадин НОВАКОВ**

ВАРНЕНСКИ ТУРИСТИ МАРКИРАХА ОТСЕЧКА ОТ Е-3 (КОМ-ЕМИНЕ)

С решение на УС на БТС бе създаден фонд „Маркировка“ за набиране на средства за маркировъчни дейности. Една от причините бе необходимостта от опресняване/подновяване на старата маркировка по основните европейски маршрути Е-3, Е-4 и Е-8 на българска територия. Приоритет бе даден на Е-3, който бе разделен на отсечки/етапи и предложен на туристическите дружества да ги маркират. На нашето туристическо дружество „Черноморски простори“ – Варна бе предложена отсечката от с. Козичино до нос Емине. Самата маркировка бе извършена в периода 21-23 август 2024 г. Тази дейност бе подпомогната финансово от БТС. Терените по тази част от маршрута са много особени: много пресечени местности, почти няма било; сравнително ниски, с много нови пътища за АТВ, граници с ловни стопанства, липса на чешми и вода, липса на населени места (най-близките са на 5-7 км. в страни от маршрута), ремонт на пътища и други. За проблема, свързан с безопасността при преминаване по тази отсечка на международния маршрут, ще информирам УС на БТС и вероятно ще публикувам материал по темата в отделна статия.

И така, дойде моментът за маркировката. Групата се оформи от трима младежи-ученици - Виктория, Андрей и Владимир и добре обучени водачи и инструктори по туризъм (всички са завършили курсове за маркиране към БТС). Това бяха Даниела Куртева, Емилия Митева, Петкана Александрова,

Диянка Янева и моя милост. Голяма изненада беше бързото усвояване на маркирането от младите хора (вижте снимките). Всички маркировки бяха направени в съответствие с новия Правилник за маркировката, одобрен от УС на БТС. Тръгвайки от с. Козичино, се наложи да правим маркировка почти наново, не да я освежаваме. Въпреки горещото време маркировачите се справиха блестящо. Това не е казано пресилено, а една реалност.

Стрелки и табелки почти нямаше, а от зимната колова маркировка бяха останали само два кола. Да не говорим да горските пътища - всеки си е минавал от там, откъдето му е било по-лесно.

През трите дни успяхме: да маркираме 10 - 12 км. от маршрута, да обучим трима ученици за маркировачи, да обходим по-безопасен маршрут около м. Горска барака; да коригираме и измерим разстоянията до околните села, да търсим резервни маршрути по време на ремонта на пътя, да направим реална „снимка“ на маршрута.

Благодарим на Стоян Иванов – председател на Инспектората на БТС и председател на ТД „Яворови скали“ – Поморие за гостоприемството и отличните условия за нощуване в две от бунгалата на туристическа спалня „Козичино“, превърнати почти в еко-къщи.

Ще продължим дейността по маркирането на маршрута и при получаването на стрелки и табелки ще ги поставим на подходящите места.

текст и снимки: Атанас СИВКОВ - председател на ТД „Черноморски простори“ и участник в маркировката

ПО ПЪТЯ НА ЧЕТАТА НА КАПИТАН ДЯДО НИКОЛА

На 15 август т. г. за 18-а поредна година се проведе възпоменателен поход по пътя на четата на Капитан дядо Никола (Никола Филиповски). През август 2006 г., по инициатива на Митю Калчев и Кунка Дабкова - председатели на Клуб на туристите ветерани в град Трявна е възстановен походът от село Енчовци до лобното място на войводата в махала Дончовци. В традиционния поход участваха организаторите от Община Трявна и туристи от ТД „Планинец“ - Трявна, КТВ „Моско Москов“ – град Лясковец с ръководител Гинка Кирчева и туристи ветерани от клуб „Стария бук“ - Трявна и село Енчовци.

В ранното утро на големия християнски празник Успение на Света Богородица на площада пред старата часовникова кула в град Трявна, след кратка информация за програмата на похода групата се отправя с автобус към село Енчовци, изходна точка на похода. Там пред църквата „Св. Успение Богородично“ ни посрещна Райна Събева - председател на местното Народно читалище „Отец Паисий-2020“, почерпи с чаша кафе, накратко разказа историята за преминаването на четата през селото и пожела успешен поход.

Ръководителят на похода Мариана Николова - председател на ТД „Планинец“ - Трявна представи водача на похода Кольо Дабков. Той запозна участниците с маршрута и даде началото на пешеходния преход. Точно в 12 часа бяхме пред читалището в Новата махала, днес квартал на Габрово, дало на България велики мъже като първия премиер Тодор Бурмов, Васил Априлов и Николай Палаузов, основали първото новобългарско училище - Априловската гимназия. Тук походниците бяха посрещнати от Боряна

Христова - секретар на местното Народно читалище „Зора-1872“ така, както е била посрещната четата преди 168 години - с хляб и сол. Пред паметника на априци Росица Данаилова разказа за живота и делото на Никола Филиповски (Капитан дядо Никола). Кольо Дабков припомни думите на войводата, изречени пред жителите на селото: „Свободата без жертви не може. Може и да не сполучим, но ще посеем поне семето, от което ще изникне чистата свобода“.

С пожелание за успешен поход се отправихме към Соколски манастир, където се е установила четата след Новата махала и осветили знамето си. Отслужена бе молитва в памет на войводата и четниците. Възпоменателното тържество продължи в Габрово, в района на гърбавия мост Шипка (днешния Шиваров мост), където четата води единствената си битка. Тогава габровци дошли да посрещнат четата. Надвечер Капитан дядо Никола разбрал за предателство и се обърнал към събралото се множество: „Запомнете дядо си Никола: аз

сега покачвам звънче, което след време ще стане камбана!“ В късния следобед се поклонихме пред лобното място на Капитан дядо Никола и в нас отекнаха пророческите му думи, защото неговото звънче стана камбана, която бе чула след 20 години - през април 1876 г. множество патриоти дадоха живота си по подобие на Капитан дядо Никола, за да предизвестят свободата на родината.

инж. Пламен ПЕТРОВ

ЕСЕННА КАМПАНИЯ „ДВИЖИ СЕ И ПОБЕДИ“

И тази година, по традиция, ТД „Трапезица 1902“ – Велико Търново, Община Велико Търново, ОС - Велико Търново, РЗИ - Велико Търново и Младежки дом ще проведат **есенна кампания „Движи се и победи“** за деца, младежи и възрастни в три етапа – 28 септември, 5 октомври и 29 октомври с преминаване по туристически маршрути в околностите на старопрестолния град.

За **първия етап (28 септември)** са предвидени четири лъчеви туристически походи до парк „Ксилифор“ от: квартал Асенов (църква „Свети четирдесет мъченици“); село Арбанаси - югоизточния край или от телевизионната кула; автобусното обръщало до ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и от село Шеремета.

След откриването на празника и художествена програма до езерото пред Туристически учебен център „Момина крепост“ следват спортно-туристически дейности: шафетни игри, спортно-туристически шафети,

спортно - туристически улов на риба за деца, катерачна стена, дартс, туристически каяци, въжен парк „Ropetoria“, алпийски тролей над езерото, плажен волейбол, стрелба с лък, шахмат, колокрес, лъвски скок и теглене на въже.

На **5 октомври** ще се проведе **вторият етап** на кампанията, за който са подготвени четири маршрута: 1) квартал Асенов - местност Дълбок дол - манастир „Св. Никола“; 2) кв. Асенов - местност Дълбок дол - с. Арбанаси; 3) кв. Асенов - Дълбок дол - местност Ксилифор - Голямо лако - с. Арбанаси и 4) кв. Асенов - местност Ксилифор - телевизионната кула - конна база „Калоян 92“ - с. Арбанаси. Повече информация за тях може да видите на стр. 11 на настоящия брой на в. „Ехо“.

За непознатите с маршрута ще бъдат осигурени водачи от

ТД „Трапезица- 1902“ със сборен пункт от Владишкия мост. За информация – тел. 0896647778.

За първи и втори етап поотделно награди чрез тембала ще получат триминалите пеша най-малко два от обявените три туристически маршрута в кампанията.

В **третия етап (19 октомври)** е планирано преминаване по екопътека от с. Беляковец - Преображенски манастир - Велико Търново. Начален час на тръгване 9 часа. За непознатите с маршрута ще бъдат осигурени водачи от центъра на с. Беляковец.

Подарете си един ден сред очарованието на природата!

ПОКАНА

Заповядайте на 29 септември (неделя) на тристранната среща на туристи от България, Сърбия и Северна Македония на пирамида № 106 при село Жеравино в Чудинската планина.

Желаещите да участват от други градове да подготвят списък с трите имена и ЕГН на участниците. Има гранична проверка! Желателно е участниците от други градове да се включат с групата от Кюстендил в 9.00 часа от театъра в града, защото районът е граничен, или да изчакат при черквата „Св. Георги“ в с. Жеравино, откъдето започва пешеходният преход.

Всеки участник да си носи вода и храна. Срещата на пирамида № 106 е в 12.00 ч. Цена на транспорта – 10 лв. Записване в офиса на дружеството в град Кюстендил, ул. „Цар Михаил“ № 5. Тръгване в 9 ч. от театъра. Носете си лични карти!

За справки: тел. 0884 914 551 – Силвия Михова

№ 72Б

АНТИЧЕН КАСТЕЛ И МИТНИЦА „ДИМУМ“ И ЛАГЕР „БЕЛЕНЕ“

От пролетта на 2024 г. тези обекти фигурират под № 72Б в списъка на Национално движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“

Община Белене се намира на десния бряг на река Дунав, при границата на България с Република Румъния, в плодородната Беленска низина. На територията на общината се намира

античната римска крепост и митница „Димум“

разположена на брега на Дунав, в северната част на град Белене. Съществувала от първи до седми век, тя е и най-старата открита митница от римско време за Северна България. Крепостта е сред големите градски крайдунавски центрове и е последната, най-северна митническа станция. „Димум“ е сред най-продължително съществувалите военни крепости в района на Долен Дунав през римската епоха и късната античност. Укрепената площ на кастела е 4,6 ха.

В резултат на проучванията са установени три основни периода на обитаване: **1) ранноримски период** – от първа половина на I в. сл. Хр. до времето на управление на император Хадриан (117 – 138); **2) късноримски период** – от времето на управление на император Аврелиан (270 – 275) до 378 г. и **3) късноантичен период** – подобрения от V-VI в. сл. Хр., установени по крепостните стени. Във вътрешността на кастела са разкрити останки от жилища на федерати (готски племена), които били настанени в крепостите по Долен Дунав със задача да охраняват границата на източно-римските провинции. Античната крепост „Димум“ е разрушена в края на VI-ти началото на VII-ми век.

Освен това античният кастел „Димум“ е бил постоянен лагер на помощна конна войска част от римската армия. Основан тук още в началото на I век сл. Хр., той получава името си Димум (Dimum) от това на тракийското племе димензи, населявало земите на Беленската низина. Едно име, което някои епиграфи в България превеждат като „хора, които живеят в мъглив район“. Първоначално тук е изградена най-ранната митница на долно-дунавския регион, която обслужвала търговията

на римляните с цялата днешна Северна България. По-късно към нея е издигнат укрепен замък за охраняващите войскови части. Издигнат е с цел да охранява митницата „Димум“, построена още по времето на Одриското тракийско царство, т.е. до 45 г. сл. Хр. През зимата на 68 – 69 г. „Димум“ най-вероятно претърпява разрушения по време на нашествието на даки и сармати по замръзналата река Дунав. В югоизточния край на крепостта са открити следи от дървено-землена укрепителна система. В началото на 70-те години на I в. сл. Хр. кастелът е възстановен и съществува до времето на управление на император Хадриан (117 – 137). На същия терен през 70 – те години на III в. сл. Хр. е построена нова военна крепост (кастел) за конна войска част (ala).

на XX-и век. Размерите му са 240 м x 180 м. Формата на крепостта е правоъгълна, а улиците в нея се пресичат под прав ъгъл. Значителна част от северната половина на античния „Димум“ днес е под водите на Дунав.

Западната порта е разположена в средата на късата страна на военния лагер. Северната кула е отнесена от реката. Портата е главната на кастела. От нея е запазена и проучена южната кула, която е с правоъгълна форма и размери 14.10 x 8.00 м. Тя е пример за големите кули при порти от късноримския период в провинция Втора Мизия (Moesia Secunda). Стените ѝ са с дебелина 2,50 м. Те са от добре обработени каменни блокчета (квадри). Градежът стъпва върху висок цокъл от три реда големи блокове. Нагоре стените са издигнати като зид с две лица и

е открита ценна находка на малка златна купа. Тя е случайна находка, изкована от тънък лист благороден метал. Оригинален се съхранява в Историческия музей в град Плевен, а копието – в сградата на Община Белене. Купата принадлежи към т.нар. „букел-чаши“, известни и от други находки в България.

На 12 км по-навътре на територията на остров Персин се вижда входът на

трудова-възпитателен лагер „Белене“

Със секретно постановление от 27 април 1949 г. Българската комунистическа партия решава да създаде трудово-възпитателно общежитие „Белене“. По-късно става популярен като най-зловещия концлагер, създаден

лагерът е изолиран от съседния град Белене, с достъп единствено през понтонен мост.

Достъпът до лагерните постройки минава през територията на **Природен парк „Персина“**, която обхваща част от включваща група между 18 и 20 острова с различна големина, наречена „Беленски архипелаг“. Някои от тях менят формата, размерите и местоположението си един спрямо друг, но си остават необикновено богати местообитания на животински и растителни видове. Природен парк „Персина“ е единственият природен парк по българското поречие на река Дунав. Символ на природния резерват е морският орел. Тук могат да се видят многочислени колонии от блатни птици – корморан, гмурец, чапли, гнездовица на къдроглавия пеликан и немия лебед, редки видове, вписани в Червената книга на България. От тази година (2024 г.) за посетители са достъпни нова вишка за наблюдение на пеликаните и редките птици в Песчанското блато и другите блатни територии с международно значение за орнитолозите.

Сред забележителностите на град Белене са още: единственият у нас паметник на Папа Йоан Павел II; музейна сбирка в Народно читалище „Христо Ботев 1892“; енорийска църква „Рождение на Блажена Дева Мария“, в която се намира Светилището на Блажения Евгений Босилков, Крайречният парк и др.

В село Петокладенци, разположено на 25 км южно от общинския център Белене, се намира **Менхир „Правият камък“**. В България са известни само шест такива. Височината му над земята е 2,20 м, а в основата си е широк 0,74 м и дебел 0,58 м. Във височина широчината му е 0,72 м, а дебелината – 0,24 м.

Местна туристическа агенция предлага посещения на забележителностите с екскурзовод, велопоходи, разходка с лодка, риболов, фотографски тур и други развлечения. Препоръчва се посещението да се планира три работни дни по-рано, поради изискванията на гранично-пропускателния режим.

Късноримският кастел „Димум“ охранява от запад подстъпа към легионния лагер на Първи Италийски легион Нове (край Свищов). Вероятно по това време продължава да пази и митницата, за която има исторически сведения и от III в. сл. Хр. Кастелът съществува до 378 г. сл. Хр., когато е разрушен по време на Готската война (376 – 378 г.). Около средата на III век „Димум“ претърпява сериозно поражение вследствие на готската инвазия. За следващия период (IV – VI в.) от кастела са запазени сектори от възстановената тогава и разширена в западна посока крепостна стена и различни по форма кули. За съжаление, голяма част от северния дял на „Димум“ сега е отнета от коритото на река Дунав, което затруднява изясняването на първоначалната ситуация.

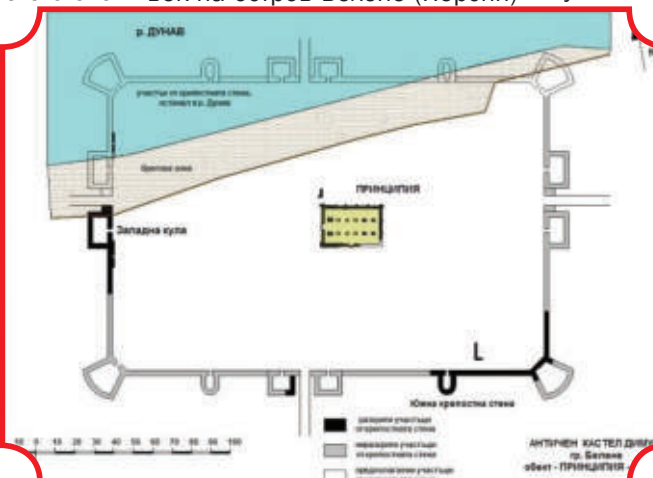
Останки от крепостната стена на кастела се виждат на терен до началото

пълнеж от ломени камъни, споени с бял хоросан. Във височина каменните редове се сменят с тухлени, т.е. строителната техника е смесена зидария или opus mixtum. На места крепостните стени са запазени до 4 м височина. Кулата е консервирана и частично реставрирана.

Западната порта и нейните кули са издигнати като част от укрепителната система на кастела от периода III – IV в. На много места се наблюдават подобрения, включително и такива от VI в. сл. Хр., т.е. от времето на управление на император Юстиниан I (527 – 565), когато се прави последният голям опит за укрепване на целия Долнодунавски лимес. Под останките от южната кула е открита част от ров на ранноримската военна крепост.

През 80-те години на миналия век на остров Белене (Персин)

от комунистическата власт у нас. „Белене“ е най-големият и най-дълго просъществувал лагер за терор и изолация. Възпоменателният комплекс на остров Белене от тази година е включен като нов туристически обект в Националното движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“. Той пази спомени от трудово-възпитателните лагери, съществували по време на комунистическия режим като част от наказателната система в България. Лагерът „Белене“ е най-дълго съществувалият и най-добре запазеният лагер за репресия над противници на комунизма. В периода 1949-1987 г. повече от 15 хиляди души са изпратени там, повечето без съд и присъда или определен срок за престой. Изграден на територията на най-големия дунавски остров Персин и включващ обекти на съседните острови,

ПЪТЕПИС НА ЕКСПЕДИЦИЯ „ПЛЕВЕН-РИБАРИЦА 2024“

През август т.г. туристи от ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък направихме поредното четиридневно експедиционно пътешествие из Родината. В слънчевата съботна утрин на 10 август 72 подредени по приказки и интереси пътешественици потеглихме с два автобуса през Шипка, Габрово и Търново до Полски Тръмбеш. Там ни очакваше с джипа си доц. Христо Харитонов – директор на **Исторически музей - Полски Тръмбеш**. Бяхме ескортирани до построеното през 1923 г. училище, преустроено в Исторически музей през 2007 г. Културният храм има отдели „Археология“, „История“ (Възраждане, Нова и най-нова история), „Етнография“, „Изкуство“, Лапидариум. Полскотръмбешкият исторически музей е единственият в България, който разполага с Антропологичен отдел. Представени са възстановени по научен път бюстове на наши велики личности – цар Самуил, Георги Раковски и др. от родения в града проф. д.м.н. Йордан Йорданов.

След кратко пътуване спряхме на **манастир „Покров Богородичен“**, на 3 км. югоизточно от Свищов. Обителта е комплекс от черква, две нови жилищни сгради и стопанска постройка. Намира се сред живописната гориста местност Манастирски трап. Построен е на древно тракийско светилище, до извор пред манастирските порти, чиято вода се смята за лечебна. В храма е прочутата чудотворна икона на Света Богородица, която помага на вярващи при безплодие и очни болести. Тук са намирали убежище Георги С. Раковски и Васил Левски. По време на Освободителната война манастирът е използван за лазарет. В него е работил известният хирург Н. И. Пирогов.

Мемориалният парк „Паметниците“ е на 3 км. източно от Свищов. При устието на река Текир дере през нощта на 26 срещу 27 юни 1877 г. руската армия, водена от генерал-майор Михаил Драгомиров, форсира реката. Боевете са ръкопашни и ожесточени. Следобед на 27

Четиридневно културно-историческо ходене

юни стрелковата бригада на генерал Петрушевски влиза в Свищов. Градът на първото светско училище, на първото читалище, на плеяда бележити просветители, революционери и общественици, става и първият освободен от османско иго град. Загинали са 812 войници.

В периода 1878-1881 г. по поръчка на руското правителство в местността са издигнати седем обелиски и паметник на Александър II източно от Братската могила. През 1986 г. е открит нов паметник, висок 24 м, представляващ арка, оформена от две вдигнати ръце.

Влязохме в специалната музейна сграда. Експозицията е богато илюстрирана с фотоси, графики, репродукции от руски художници и оръжия от войната.

Подслонихме се на хладно в Информационния център на **Римски легионен лагер и ранновизантийски град Нове**.

Сладкостният екскурзовод ни запозна обстойно с историята на нашите земи по римско време.

Нове е основан на брега на Дунав като военен лагер на VIII Августовски легион около 45 г. сл. Хр. В неговите наблюдателни кули и крепости са били настанявани военни части – кохорти и легиони. Той имал правоъгълна форма, а на всяка една от стените му е имало по една порта. Зад крепостните стени на лагера се намирали щабът на легиона, военната болница, офицерските жилища, легионната баня, войнишките казарми, жилището на командира и бараките на помощните войски. Цивилното селище е било разположено извън крепостните стени. През V-VI век Нове бил и седалище на епископ.

Направихме разходка в централната част на Свищов. В **Къщата-музей „Алеко Константинов“** е роден Щастливеца. Сградата (1861 г.) е на два етажа, просторна, с широк двор, с впе-

чатляваща гледка към река Дунав. По време на войната император Александър II отсяда в дома на Алеко. Снимки, книги, писма и лични вещи показват човешките, творческите и обществените стремления на Щастливеца. Тук се пази сърцето му, което спира да бие на 11 май 1897 г., след като е убит по погрешка край с. Радилово.

Етнографският музей „Сладкаровата къща“ е от типа на планинските арбанашки къщи. Тя е непристъпна откъм улицата и е по-раздвижена откъм дворното пространство. В сградата е разположена експозиция, която разкрива народния бит и култура на Свищовския край.

Минахме и край **Часовниковата кула**, висока 23,50 м, изградена в средата на XVIII век. На върха има двукатна дървена надстройка с часовник (доставен от Виена) и куличка над него.

Влязохме и в **храм „Св. Троица“**. Строителството му започва през 1865 г. от най-известния тогава майстор Колю Фичето. Строежът продължава 30 месеца. Поради недостиг на средства камбанарията е довършена от майстор Генчо Новаков почти 20 години по-късно. Шестте камбани са дар от руския император Александър II. Храмът впечатлява с внушителни размери и форми. На входа му има две въртящи се колони.

Видяхме и **Паметника на дарителите**, дело на скулптура Георги Чапкънов. Представлява две „даряващи“ ръце, по които са накацали гълъби. Надписът гласи: „На сърцатите дарители от признателните свищовци“.

В Пордим спряхме на **Къща-музей „Негово Кралско Величество Карол I“**. Представено е участието на Румъния в Руско-турската война 1877-1878 г. и дейността на Главната квартира на румънската армия по време на пребиваването на румънския княз Карол I в Пордим през 1877 г. Има богата колекция от военни униформи на различните родове войски от румънската армия.

Южно от центъра на селото се е кротнал самолет „ТУ 134“. Експозицията на **Къща-музей „Велик княз Николай**

Николае-вич“ отразява дейността на Главната квартира на руската армия и пребиваването на главнокомандващия на Руско-турската война (1877-1878 г.) генерал Николай Николаевич и император Александър II в Пордим от 26 октомври 1877 г. Тук е изготвен проектът на Сан-Стефанския мирен договор, подписан на 3 март 1878 г. В оградата на музея са апликирани дула на руски оръдия, циви на пушки, щикове, саби, гранати и инженерно имущество.

В северозападния край на село Гривица има Румънски мавзолей с кости на загинали румънски войни. В района на Гривишките редути, над братските могили са издигнати 17 руски и румънски паметници.

В туристическия дом „Кайлъка“ пристигнахме по залез. Вечерята завърши с весела част, с Валентиновия акордеон и Дамянината флейта.

В неделя ден вече бяхме северозападно от село Гиген, където на 5 км от устието на река Искър се е намирал **римският град Улпия Ескус**. Възникнал през I в. сл. Хр. на територията на тракийско селище, върху което е изграден лагерът на Пети македонски легион. Получил статут на колония (град със собствено управление) след славната победа на император Марк Улпий Траян (98-117 г.) над даките. Улпия Ескус имал правоъгълна форма, а улиците му били ориентирани в посока изток-запад и север-юг. Сега се виждат останки от улици, храмове и голяма базилика. Общата територия е била около 280 дка.

Улпия Ескус е в разцвета си и през IV в. при управлението на император Константин Велики, който на 5 юли 328 г. открива големия каменен мост през Дунав. Градът е разрушен от аварите в края на VI в. От X до XIV в. върху останките му е съществувало друго селище. От 1904 г. до днес се извършват

разкопки. Многократно реставрирани табели дават пояснения за развалините.

Заради името (понеже повечето от пътуващите никога няма да стигнат до езерото в Русия) отидохме до съседното село Байкал и си направихме снимки пред пътната табела, докато шофьорите оправяха рейс № 2.

В село **Рибен**, в новия посетителски център с прохладни зали, студена вода и горещо кафе, ни посрещна Камен Христов. Изключително гостоприемният отговорник на комплекса ни запозна с археологически обект **римска крепост „Ад Путье“** на близкото възвишение Градище в северозападната част на селото. Укрепеното селище лежи на един от главните римски пътища „Виа Траяна“, свързвал Улпия Ескус и Филипополис. Разкрит е бургус – охранителна кула, вероятно триетажна, с размери 14 x 13 м. Служила е за наблюдение, охрана и казармено помещение. Разрушена и след това възстановена, най-вероятно по времето на император Юстиниан I. Там са открити монети от III и V в., брадва, връх за копие, обков за върта, бронзова лампа с рязка срещана дръжка във формата на глава на пантера, уникален бронзов съд секстарий – мярка за зърнени храни и др. Намерени са и керемиди с печат „VTO“ на военната част от Утус (кастел край близкия град Гулянци).

Следобед бяхме на **Панорамата „Плевенска епопея 1877 г.“** Изградена е в района на Скобелевия парк, до редута „Кованлък“, където по време на третата атака на обсадата на Плевен се водят едни от най-тежките сражения. Експозицията проследява най-важните моменти от боевете при Плевен, мястото и значението на града в хода на войната.

На път за туристически дом „Кайлъка“ част от експедиционерите разгледаха градския център и езерото в **парк „Кайлъка“**.

►► на стр. 6

ПЪТЕШЕСТВИЕ ЗА ЧИСТА И ДОБРА ЕНЕРГИЯ

Седмица преди Празника на туризма у нас пъстросветна група туристи на възраст от 12 до 91 години от ТД „Патлейна“ – Велики Преслав се отправи към Луковит, изходна точка на пътешествието. По изгрев слънце, в най-горещите дни на август, потеглихме и някъде към 10 часа пристигнахме до **екопътека „Искър-Панега“**, на входа на град Луковит. Учудващо все още паркингът беше празен и нямаше стълкновение към входа. Събрахме се за снимка, нарамихме раниците и групата се раздели на две - една част пое по пътеката за напреднали, друга - по тази за баби и внучета, но след известно време се срещнахме на нея на река Златна Панега. Там решихме да се повозим с лодка по реката до язовир „Синдикат“ (3,5 км. в едната посока), след това да слезем и да се върнем обратно пеша. Лодката побора 12 човека и потегли по реката, чиито води имат зеленкаво-синкав цвят заради карстовите й води. Лодкарят разказа за изграждането на екопътеката, спря пред **пещера Стемна дупка** и каза, че някога тя е била свързана с пещера Проходна, но една от галерите е пропаднала и днес ги откъсва една от друга. Той говори и за червения цвят по скалите, за това, че тук гнездят около 128 вида птици, 25 от които фигурират в Червената книга на България. Показа ни кошер с диви пчели.

От реката лодката постепенно навлезе в язовира. Около нас кръжаха патици, жерави и рибарчета ловяха риба с клюновете си, цели туфи с нацъфтели водни лилии красяха водната шир. Ето че пред нас изникна малка плаваща водна къща – бяла, със зеленикав покрив - красота, която дава спокойствие и наслада за душата. Лодката направи завой и потеглихме обратно на течението на реката. По пътя се разминавахме с други лодки, от които весело ни подсвиркваха, дружелюбни хора махаха с ръка за поздрав. Пръските на водата ни разхлаждаха.

Слязохме на първия възможен кей, за да поемем по пътя до края на пешеходния маршрут. Там има изрисувана с икони скална църква, места за отдих, беседки, та дори и вендинг машини. Поехме обратно покрай реката, преминахме по няколко моста над Златна Панега с интересни имена: **Моста на целувката, Моста на усмивката, Моста на късмета**, като пътеката завършва с **Моста на влюбените**, където те в знак на тяхната обич „заключват любовта си“ с катинарчета.

Пътеката е подходяща за начинаещи и малки деца. Екстремно преживяване за някои може да бъде преминаването по моста, закрепен по скала над самата река - под нас бе само водата и проскърцваха дъски. След тази наслада на река и прохладата се отправихме към хотела, където да отморим, а вечерта направихме вечерна разходка в центъра на Луковит и посетихме **църквата „Свети Великомъченик Георги“**.

На следващия ден в програмата ни бе заложено посещение на **пещера Проходна**, известна още като Божиите очи. Предполага се, че преди милиарди години Проходна е представлявала важно окултно място за местното население и в нея са се извършвали различни ритуали, например за плодородие. Тук е и най-дългият пещерен

тунел в България – 365 м, а височината ѝ е 56 м. През 1962 г. пещерата е обявена за природна забележителност. В нея са заснети кадри на филми като „Време разделно“, „Борис I“, френската продукция Vergingetorix: La Légende du druide roi, американският The Way Back, съветско-българският филм „По следите на капитан Грант“, телевизионният сериал „Шменти Капели“, „Легендата“ и др. Естествено и ние се увековечихме там с групова снимка, всеки от нас се опита да заснеме всички „виждащи очи на Бог“. Поехме и към скалната църква на Света Марина, но като започнахме изкачването по дървените мостчета установихме, че са нестабилни и решихме да не рискуваме.

После се отправихме към **Национален пещерен дом – Карлуково**, разположен в м. Калето, на десния бряг на река Искър, на 187 м н.в., в близост до пещера Проходна. Там може и да се отседне, но ние просто искахме да се полюбуваме на гледката от високо - в далечината долу са река Искър, гара Карлуково, психиатричната болница, виждат се и параклисът, железопътната линия и ... безкраят. След като се налюбувахме на гледките, потеглихме към други забележителности край Карлуково – т. нар. Каменни къщи. Те представляват няколко красиви малки къщи с уникален дизайн, в съчетание с красива природа, на метри от река Искър. Къщите са в общ двор и са отворени за посетители. В тях живеят собствениците им и не се

отдават за нощувки. Прекрачих ли двора, попадаш в приказен свят, все едно си отворил детска книжка и четеш разказ. Имаше щастието да срещнем някои от собствениците, които прекъснаха обяда си, за да поговорят с нас и да ни разкажат как за няколко години са сътворили тази красота със собствените си ръце.

Попитахме ги защо няма входни билети. Един от тях, Георги, ни даде отговор: „Ако се сложи входен билет, примерно 5 лв., хората с каква енергия ще влизат в къщата ми? Те ще са негативни. А така, без пари, могат да се насладят, да се радват на нашия труд и да внасят чиста и добра енергия в нашия дом. Според мен повечето туристически обекти трябва да са безплатни“, каза той.

Така и ние, заредени с положителна енергия, си тръгнахме от там и поехме за село Ъглен, единственото населено място в България, чието има започва с чудата българска буквата „Ъ“ и където ни чакат чудатостите, сътворени от природата край река Вит. Пътят към село Ъглен не е ремонтиран от доста години, трева бе поникнала по асфалта, бих казала „една забравена България“.

Пресяхохме моста над река Вит и влязохме в селото. Имаше табели за къщи за гости. Завихме веднага в дясно по левия бряг на реката, няколко деца се къпеха в реката и се чуваше весел детски глъч. Паркирахме до едни порутени къщи, а на стария орех между тях имаше табела,

направена от местни хора: „Към Дупката“. Поехме надолу към реката, стигнахме до една дупка в скалата и се разочаровахме, че не можем да открием **Скалната арка**. Някой от групата реши да се промуши и викна: „Елате, слиза се до реката!“ Мислехме, че няма да видим нищо, но след като се оказахме долу, на брега и се обърнахме надясно, видяхме магическата гледка на Скалната арка, на която сме били отгоре без дори да подозираме. Любувахме й се, а децата поеха нагоре по течението на река Вит и изведнъж завикаха: „Ето го Слончето!“ Откривахме скалните чудеса, сътворени от природата, едно след друго. Някой от групата поцамбуркаха в реката, други се наслаждаваха на лятната прохладата. След това поехме обратно към Луковит, прибрахме се в хотела, но душата ни бе жадна за още пътешествия и малка групичка се отправихме към **пещера Съева дупка**, една много красива пещера на 30-ина километра от мястото, където бяхме отседнали. Посетихме и фермата за шурауси в с. Брестница. Освен шурауси имаше възможност да видим и птица Ему, не успяхме да си купим яйце, защото туристи преди нас бяха взели последното. На път за дома посетихме **Деветашката пещера** и **Крушунските водопади**. Сушата тази година бе повлияла и не успяхме да видим водопадите в пълния им блясък. Така завърши нашето пътешествие, посветено на празника на туриста.

за Вас разказа Ваня НЕДЕВА от ТД „Патлейна“

ПЪТЕПИС НА ЕКСПЕДИЦИЯ „ПЛЕВЕН-РИБАРИЦА 2024“

►► от стр. 5

На другия ден, след бърза закуска поехме за Горталово. Преминахме част от **Къртожабенската пътека** край река Чернелка. Там има няколко карстови извора – Капчука, Бъбля и Баба Радица, както и пещери – Иванова дупка и Момина дупка. Пръстеновидната скална дупка Провъртеника е дълбока 15 метра. По пътя личаха останки от римски пътища и градище.

Скалното образувание „Цепен камък“ е грамадна канара, насечена сякаш от острие. Според легенда, на това място

Крали Марко и Муса Кесаджия се били три дни и три нощи. Накрая турчинът избягал, а в яда си Крали Марко забил сабята си в скалата и я разцелил.

Преди обед разгледахме и просторния **Регионален исторически музей в Плевен**, поместен в сградата на бившето военно училище (1888 г.). В богатата му колекция има и находки от римския град Улпия Ескус при с. Гиген, късноантичната и ранновизантийска крепост Стогрозия (в „Кайлъка“), средновековната българска крепост в Никопол.

Видяхме и експозицията

за голямата оперна прима Гена Димитрова, родена в близкото село Беглеж, със снимки, представящи живота на певицата. В основната зала, изградена като сцена, са показани фотоси на най-големите оперни сцени, на които е пляла – „Арена ди Верона“ и „Ла Скала“.

В с. Малък Извор ни чакаха две бусчета, които ни закараха и върнаха по тесния и разбит път до **Гложенския манастир**. Там разгледахме божие място и обявахме в магерницата.

Манастирът е създаден през 13-и век от киевския княз Георги Глож, участвал в битката при Клокотница. Той се преселва по тия места с разрешение на цар Иван Асен II. Князът е дал и името на съседното село Гложене. През XV-XVI в. манастирът е обновен. През 17-и век започва да функционира килийно училище. Гложенският манастир дава убежище на Апостол Васил Левски.

След Освобождението, в продължение на година (1893-1894) в обителта е бил заточен именитият

възрожденски писател, политик и общественик Васил Друмев, познат и като митрополит Климент Търновски. Заточението му е било породено от негова реч в защита на православието по време, когато държавен глава е бил цар Фердинанд, католик.

По тесни тетевенски улички и мостове влязохме в дефилето на р. Козица. До беседка имаше изградена чешма. По сенчеста пътека с жълта маркировка, през четири дървени мостчета, стигнахме до м. Задыңката, където е **водопадът „Скока“**. Лявата част имаше вода с вирче, в което се камбурнаха децата.

Поклонихме се в **Костина, на Кървавото кладенче и Обелиска**. Тук на 25 май 1876 г. е предаден и убит водачът на Априлското въстание Георги Бенковски.

На следващия ден след кратка разходка из курорта Рибарица отпътувахме. Спряхме на преваля Богоя - граница на Васильовска планина и главното Старопланинско било, за да прочетем табелите на планинската маркировка за хижите „Коман“, „Хайдушка песен“, „Козя стена“ и „Ехо“.

През Шипково и Балканец, покрай останките на римския път, достигнахме преваля на най-високия Старопланински проход

- Троянският. През местността Костов полулар се изкачихме до **Арка на свободата** (1595 м). Монументът е в памет на зимното преминаване на руските войски през Стара планина през 1878 г. и Червената армия през 1944 г. На север видяхме долините на Бели Осъм и Троян, на юг - Средна гора, Родопите и Рила, а на изток и запад се виждаха най-известните върхове на Стара планина, включително и първенецът връх Ботев.

В Кърнаре направихме покупки от магазина на мандрата и през Сопот и Карлово завършихме експедицията. Изминати бяха 35 км пеш и 760 км с автобус.

Христо АНГЕЛОВ

ЕЛАТЕ В ОБНОВЕНИЯ ХОТЕЛ „ХИЖА ИГЛИКА“!

Отскоро реновираният хотел „Хижа Иглика“ в Осоговска планина посреща туристи. Той се намира в местността Широки поляни (Иглика), на 1336 м н.в. От него се открива широка панорама към част от Кюстендилската котловина, Рила, Пирин и към югоизточния и югозападния дял на Осоговската планина. От областния град Кюстендил до „Хижа Иглика“ води асфалтов път (11 км.), както и пешеходни туристически маршрути и велосъветка.

„Хижа Иглика“ представлява масивна триетажна сграда със собствено локално отопление, ресторант с открита тераса, дневен и нощен бар, външен

отопляем басейн и паркинг. Разполага общо с 13 броя (двойни, тройни и четворни) семейни стаи - тип студио с общ капацитет 43 легла. Всяка стая разполага с телевизор, интернет и самостоятелен санитарен възел с баня. Обектът работи целогодишно.

В района има възможности за практикуване на парапланеризъм, конна езда, пейнтбол и зимни спортове.

Изходен пункт: град Кюстендил (обект № 26 от 100-те НТО) – 11 км по асфалтово шосе или пешеходна пътека (2.30 ч.).

Съседни туристически обекти: м. Студен кладенец – 1 км (0.15 ч.); хижа „Осогово“ – 6 км. (1.30

ч.); хотелски комплекс „Три буки“ – 9 км (2 ч.); връх Гроба (1319 м н. в.) – 0.30 ч.

За историята на хижа „Иглика“

Тя е строена в периода 1947-1951 г. Мястото за строителство на хижа е избрано от 40-членна комисия от различни специалисти. Планът е изработен от запаления турист арх. Дамянов. За да определи точното място на постройката той прекарва в 15 дни колиба. През това време наблюдава изгрева и залеза на слънцето, ветровете,

шумовете, запрашването от движението на моторни превозни средства по шосето.

Когато през есента на 1951 г. строителите полагат последната керемида на четириетажната сграда, излиза министерска наредба, съгласно която до края на годината всички фондове се разтурят, като недвижимите имоти се предават на общинските народни съвети. Така тази красива сграда стои самотна 7-8 години и без пазач, тъй като общината не намира средства за такава длъжност. След създаване на окръг Кюстендил арх. Дамянов и

юристът Павел Тасков убеждават тогавашния първи секретар на БКП Владимир Бонев да се погрижи за хижа. Съветът я отдава на отдел „Просвета“, който я ремонтира и започва да я използва за летуване на ученици. През 1964 г. сградата е дадена на ТД „Осогово“ като хижа под името „Иглика“.

Телефон за резервации: +359 893 99 08 15

e-mail: iglika.ivanovi@gmail.com
Стопанин: ТД „Осогово“ – Кюстендил, ул. „Цар Михаил № 5
За контакти: 0882966426
e-mail: td_osogovo.org@abv.bg

ХИЖА „ФЕНЕРА“ СТАНА НА 60 ГОДИНИ

Макар да е вече на 60 години, хижата млади и се превърнала в уютен туристически дом в сърцето на Същинска Средна гора! С чисти стаи, нови бани и тоалетни, обновена столова, парно отопление и външно пространство за отмора с чешма и барбекю, хижата се гордее с новите си стопани – млади, ентусиазирани хора. Те посрещат гости от цялата страна с открити сърца, усмивки и уважение.

Милото тържество за годишнината на хижата, проведено на 14 септември, събра туристи от ТД „Орела 1935“ – Хисаря, ТД „Васил Левски“ – Карлово, ТД „Руен“ – Пловдив, младежи и туристи ветерани от Старосел, Мътепница, Паничери, Старо железаре и Каравелово. Специални гости бяха дъщерята, внучите и правнучиците на заслужилия деятел на БТС Енчо Енчев (40 години е бил председател на дружеството). Бившите председатели на ТД „Орела 1935“ Стоян Чолаков и Иван Чавов разказаха за създаването на дружеството, за строежа и дългия живот на хижата чрез спомени, документи и мултимедийна презентация за нейната история.

Настоящият председател на дружеството Пенка Нейчева и Васил Николов – член на Управителния съвет на БТС, връчиха почетни отличия за заслуги на туристи, участвали в облагородяването на хижа

„Фенера“ – Стоян Чолаков, Иван Сугарев, Стаю Чолаков, Пенка Стойнова – Графинята, Живко Гаргов и Славка Бойчева. Посмъртно с плакет от БТС бе удостоен и Тодор Нейчев – строителят на хижата. Наградата бе приета от неговия син Петко Нейчев.

Правнучиците на Енчо Енчев – Теодора и Елена откриха паметна плоча в чест на строителите, а Ивана и Ирина Райчинови, заедно с Иван Златилов, посрещаха гостите и рецитираха стихотворение за хижа „Фенера“. Гостоприемните наематели на хижата бяха приготвили вкусен курбан за всички присъстващи.

Туристическо дружество „Орела 1935“ благодари на всички, които уважиха тържеството, както и на Община Хисаря, Стоян Стехов – „Touch gastronomy“, Агенция НИ „Реджина“, „Малаков“ ООД от Хисаря; Мандра в с. Житница и винарска изба „Козя грамада“ за оказаната подкрепа.

Заповядайте на хижа „Фенера“ – мястото е много красиво, с невероятна енергия и магнетизъм, с уникални археологически паметници от V – IV век пр.Хр. и прекрасни гледки към Стара планина, Розовата долина, необятното Тракийско поле и Родопите!

Ще ви посрещнем с топъл чай, вкусен боб с манатарки и любов!

Маиа АПОСТОЛОВА

За историята на хижа „Фенера“

През 1959 г. хисарските туристи вземат решение за построяване на хижа с име „Фенера“ под едноименния връх. За целта дружеството възлага на архитект Духнев от София да изготви проект по негово задание.

Първоначално строителството започва на южния склон на връх Фенера. Но тъй като това е вододайна зона за селата Старосел и Мътепница, жителите на тези села организират протест и се налага строежът да се премести на източния склон, където е сега хижата. Поради трудния терен строителството върви бавно и продължава от 1960 до 1964 г. Голяма помощ оказва Министерство на отбраната, което предоставя два хеликоптера, с които се пренася цялото вътрешно оборудване – легла, шкафове, столове, маси и други по-едри предмети, за което решаваща роля изиграва тогавашният министър Добри Джурев. В строителните дейности участват хора почти от целия град Хисаря, Старосел, Мътепница, Паничери и Момина баня.

Първата копка на прави бригадата на Иван Въргов (баща на естрадната певица Мими Иванова) от квартал Момина баня, а самото строителство се извършва от бригадата на Тодор Нейчев от с. Мътепница. Оперативното ръководство се води от Енчо Енчев и Васил Колчев, които за 20 дни осигуряват водовъзвращането за новия обект. Активна помощ по строителството оказват двама кметове на Хисаря-Дельо Йовчев и Стефан Петков, председатели на ТКЗС, Наркооп Хисаря, както и ръководители на различни организации и институции от Хисаря. Неоченима е и помощта на Райко Дамянов, зам.-председател на Министерски съвет и обществен председател на БТС, както и секретарят на БТС Георги Божков, осигурили финансовите средства от БТС. Пряк ръководител на строежа е инж. Рангел Витев.

Тържественото откриване на хижата става на 6 септември 1964 г., а година по-късно започва и строителството на пътя от град Хисаря до хижа „Фенера“. Той се поддържа в добро състояние чак до 1990 г., но в настоящия момент по него могат да преминават само автомобили с висока проходимост.

Хижата привлича много туристи, защото природата наоколо е прекрасна. Неслучайно върхът, който се намира само на 15 минути от нея, носи името Фенера. Според легенда, още от древни времена на най-високата точка на върха (1481 м) при сигнал за опасност е бил пален специален фенер, който предупреждавал светлини през връх Богдан чак до връх Ботев. И действително, от връх Фенера съвсем ясно се виждат и двата върха, та дори и най-високите била на Рила, Пирин и Осогово.

ДРЯНОВСКИ ТУРИСТИ В ПЛАНИНАТА ТИМФИ

В началото на септември т. г. двадесет и пет туриста от Клуба за пешеходен туризъм при СТА „Бачо Киро“ – Дряново осъществиха петдневно пътуване в областта Епир, Гърция, с туристически преходи в красивата планина Тимфи. В първия ден пътувахме 850 километра от Дряново до град Йоанина, от там стигнахме до планинския район Загори. Нощувахме в малък хотел в селцето Аристи.

На другия ден потеглихме с транспорта и с двамата планински водачи до изходния пункт за пешеходния преход – село Микро Папинго. Тръгнахме по добре маркирана пътека, в чието начало има голям извор в основата на параклис, а по маршрута има четири беседки с чешми. Цялата група преодоля денивелация от 950 метра до хижа „Астрака“ за 3,5 часа. Хижата е разположена на планински превал, на 1950 м н. в. в подножието на едноименния скалист връх Астрака, откъдето се разкрива широка панорама към най-високите върхове на планината Тимфи. Тя представлява масив с дължина 20–25 км. от запад на изток и ширина 15 км. от север на юг.

След като се настанихме в хижата, след кратка обедна почивка направихме разходка по карстовото било на запад, откъдето се разкриват гледки към **каньона на река Аоос (Вьоса)** с град Коница в края на каньона, **връх Смоликас** – най-високият в планинската верига Пинд и планините Грамос и Немърча по границата със съседна Албания.

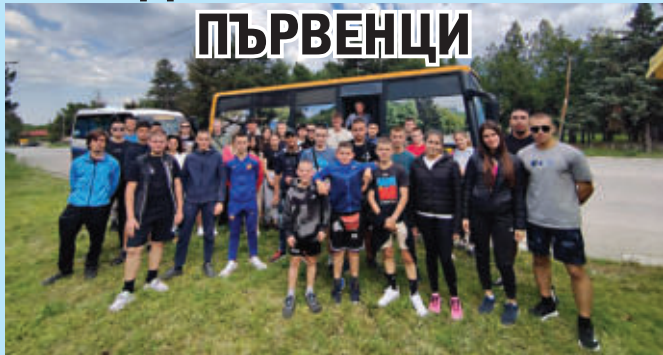
На третия ден тръгнахме към най-високата част на планината Тимфи. След кратко стръмно спускане от хижата започнахме изкачването по маршрута за **първенеца на**

Тимфи – връх Гамила (2497 м н. в.). Пътеката минава през стръмни скалисти участъци, които се редуват с планински пасища и ливади, минава през многобройни карстови образувания, което е предпоставка за безводие по маршрута. След тричасов преход от хижата и 700 м денивелация бяхме в подножието на върха. След полегато изкачване от юг за 15 минути стигнахме до нашата цел – първенецът Гамила. Насладихме се на зашеметяващата панорама към каньона на река Аоос със сгущения в него **манастир „Панагия Стомиу“**, скалистите остри зъбери на околните върхове и малките карстови езера между тях. Направихме снимки и поехме по обратния път, като за 2,5 часа сляхохме до езерото Ксеролуца, което през този сезон е пресъхнало. Отклонихме се към другата забележителност на Тимфи – **езерото Драколимни (Драконово езеро)**. Изкачването до него е около 1 час по полегатата пътека с 250 м. денивелация, а самото езеро е карстово по произход и заема мястото на дълбок въртоп, заобиколен от скалисти зъбери. То носи името си от живеещите в него малки земноводни „дракони“ – алпийските тритони. Връщането от езерото Драколимни до хижа „Астрака“ беше за 1,5 часа, където нощувахме втора вечер.

Христофор ХРИСТОВ – председател на Клуба за пешеходен туризъм при СТА „Бачо Киро“ – Дряново

ПРИЯТЕЛСКИ РАЗХОДКИ ДО ПЛАНИНСКИ ПЪРВЕНЦИ

През лятната ваканция членовете на Детско-юношеския туристически еко клуб към ТД „Бачо Киро“ активно се включиха както в проявите на БТС, така и в тези в календарния план на клуба. През юли младежите изкачиха първенеца на Стара планина – връх Ботев и се насладиха на красотата на Райското пръскало. През август, заедно с Клуба по пешеходен туризъм, участваха в тържеството на Черни връх, организирано от Българския туристически съюз. Цялата група туристи отпътува от Дряново с автобуса на дружеството на 24 август, нощува на хижа „Планинец“ и на 25 август всички изкачиха Черни връх. Групата от ТД „Бачо Киро“ – Дряново благодари на БТС за добрата организация.

Митко СИРАКОВ

МЛАДИ ПЕЩЕРНЯЦИ СЕ СЪСТЕЗАВАХА В ПЕЩЕРА

Пещерен клуб „Стринава“ към СТА „Бачо Киро“ – Дряново организира първото по рода си състезание по пещерно-приложни дисциплини. Събитието се проведе от 6 до 8 септември в пещера „Бачо Киро“. Участниците, на възраст от 12 до 17 години, се състезаваха в две дисциплини: ориентиране в пещера в отбори по двама и снимка в пещера „Бачо Киро“ с описание. В надпреварата се включиха над 50 деца от Дряново, Габрово, Велико

Търново, Варна, София и Русе.

Приза на СТА „Бачо Киро“ спечели отборът на Валентина Илиева от СК „Приста“ Русе и Тим Браухле от ПК „Хелекти“ – София.

Първо място за снимка и описание в пещерата заеха Ивана Димитрова и Александра Кьордимитрова от СУ „Вела Благоева“ – Велико Търново с ръководител Данаил Христов.

Паралелно със състезанието се проведе пленер за рисуване в пещера „Бачо Киро“, под

ръководството на Елиза Ковачева-Цокова от арт школа „Елиза арт“. В пленера се включиха над 30 деца.

Младежите имаха възможност да пробват катерене по единично въже и гледаха филми на пещерна тематика. Всички участници в двете дисциплини на състезанието бяха наградени с медали от секретаря на СТА „Бачо Киро“ Митко Сираков.

ПЪТЕШЕСТВИЕ В ПРИРОДАТА И ВЯРАТА

В навечерието на Кръстовден, туристи ветерани от Клуба по пешеходен туризъм при ТД „Бачо Киро“ – Дряново отпътувахме за Кръстова гора. Прекрасният есенен ден със скитания в небето облачата напомняше, че лятото все още не иска да се сбогува с хората и с природата, но неизбежно ни обръща гръб. Надявахме се на спокойствие при посещението на това свято място, но върволицата от коли и хора не спираше чак до върха. Пристигнахме по обед на 13 септември и веднага почувствахме връзката между небето и земята, чрез силата на кръста и вярата. Хиляди хора се бяха събрали тук в очакване на чудо в тежък за тях момент. Безброй коли, разпънати палатки почти на пътя, полегнали на тревата хора, дошли тук с различни разновидности на човешката мъка и надежда. Докоснахме светия кръст, помолихме се за здраве и късмет и продължихме по начертания маршрут.

Следваше Чепеларе, с уникалния Музей на родопския карст. Той е основан през 1980 г. от учителя и спелеолога Димитър Райчев. Благодарение на неговите усилия и тези на неговите възпитаници за период от 5 – 6 години са проучени близо 200 пещери в Родопите, а резултатите са събрани в Музейна сбирка по пещерно дело, открита през 1968 г. Причудливи природни образувания в четири зали ни разказаха част от историята на това чудесно място.

Продължихме по начертания маршрут и си направихме обща снимка до българското знаме на Рожен. Вечерта пристигнахме на хижа „Перелик“. За съжаление установихме, че тази чудесна хижа не е ремонтирана

вероятно още от построяването ѝ: студени помещения, външна тоалетна, липса на елементарни условия за битуване. Все пак домакините ни бяха любезни и прекарахме една чудесна вечер.

Утрото беше леко дъждовно, но природата, с измито лице, предвещаваха прекрасен ден. Тръгнахме за връх Орфей. Често се спирахме, за да наберем боровинки или да се възхитим на гледките. Качихме върха с усещането, че изкачването ни приближава малко по малко до божественото, дава ни радост и ни кара да вярваме в силата на човешкия дух. Върнахме се с боровинки и билки в джобовите и с много запечатани от камерите красиви моменти.

Третият ден на нашето пътуване започна, обвит в почти непрогледна мъгла. Сбогувахме се с нашите домакини и автобусът пое към връх Снежанка. Високите смърчове сякаш пробждаха с върховете си облаци, а природата постепенно се събуждаше. За съжаление, по пътя ни се изпречваха доста отсечени и нарязани вековни дървета, повалени от човешката алчност и желание за печалба. Пампорово ни посрещна приказно красиво, все още забулено в мъглата. Качихме се на Телевизионната кула на връх Снежанка, за да се насладим на прекрасната панорама, но се наложи да изчакаме слънцето да се пребори с облаци. Установихме, че тази уникална постройка, която е географска и архитектурна рядкост, също изглежда изоставена. Все пак денят ни се усмихна и направихме интересни снимки.

Нашето пътешествие в природата и вярата приключи в Бачковския манастир, където се докоснахме до чудотворната икона на Богородица. С радост в сърцето си тръгнахме към Дряново. Всичко, което видяхме, ни изпълни с довольство, но и с тъга. За пореден път се убедихме колко е красива нашата родина и как, за съжаление, не умеем да пазим и да стопанисваме изграденото от предшествениците. Все пак докосването да красотата на природата и до светостта на духовните обители дълго ще ни топят и ще поддържат спомени.

Цонка ХРИСТОВА

Рано о
7 часа
Пирин
качава
– парк
обичай
ентуси
сезем
предиз
в една
„Попов
х. „Бер
лъка.
След п
пред хи
за обяв
към връ
път от х
преките
трябва
приеме
да ни г
„Малин
доста те
Стигн

Тази п
на ТД
посвете
на друж
група ту
Велики
горещи
точно д
дъждоб
наближ
опъна н
„Росица
гостите
че в Ми
равнин
България
се нами
и събир
Карака
Сбор
разшир
от ТД „Р
питка, щ
в хладн
се раз
дружес
намест
намира
стена.
разказа
„Алекса
е напра
проект
по врем
на 1954
намест
Пред
Стефан

впечат
създава
– Айтос
На пр
от стра
светка
полъх н
на клуб
София,
Варна
и Добр
айтоски
етногра
община
В 14
жужах
на при
и плани
Пред
Васил Б
на Общ
дружес
тържес

ано сутринта на 17 август 2024 година около аса групата за екскурзионното летуване в иин с ТД „Осогово“, град Кюстендил, се вавше в автобуса на обичайното място паркинга зад театъра. Не бяхме само чайните заподозрени, имаше и нови усиясти – четири семейства с общо ем деца. С тази детска група си беше дизвикателство да изминем маршрута дна от любимите ни планини, а именно: х. пови ливади” – х. „Малина” – х. „Пирин” – Беговица” – х. „Яне Сандански” на Попина а.

лед по-малко от четири часа път вече бяхме д хижа „Попови ливади”, похапнахме нещо бяд, настаняхме се и желящите тръгнахме връх Ореляк – 2099 м н. в., на около 2 часа от хижата. Бързо набирахме височина по ките пътеки към върха, но утре с раниците бваше да вървим по пътя. Май трябваше да емем предложението на Митко – хижаря, ни ги откара срещу заплащане до хижа „Малина”, че за първи преход е доста път и е та тежко.

тигнахме до върха с ретранслатора на

него (връх Ореляк), насладихме се на чудната панорама във всички посоки и бързо поехме обратно, че дъждът идваше. Понастигна ни, когато бяхме близо до хижата и мокренето не ни се размина. Тъкмо щяхме да тестваме дъждобраните, че в прогнозата за близките дни дъждът присъстваше доста често.

Вечерта премина без изненади – вкусна вечеря, приготвена от хижарите, пийване - кой каквото предпочита и запазената ни марка – песни с китарата.

На сутринта закусихме, повечето от нас оставихме раниците в джипката на хижаря и тръгнахме по маркировката. Най-малкият участник Румен поведе групата и за да изглежда като истински водач, му дадохме и свирка. В групата си имахме и фотограф, който като чичо Манчо, веселяшкия герой на Георги Парцалев, се грижеше всичко важно да бъде заснето. Пък и „лентата” никога не му свършваше. На няколко пъти през дъглия преход се опитваше да завали, но по-скоро правехме упражнението „сложи - сваля дъждобран”. И така почти девет часа, докато стигнем до хижа „Малина”. Накрая поразньсахме групата, но и това се случва

С ДЕЦА НА ... ПИРИН

понякога. Настаняване, вечеря, гайда и китара около огъня...

Преходът на 19 август се оказа нещо като разходка до хижа „Пирин”. Около 2,5 часа спокойно ходене и стигнахме. Изключително впечатлени останахме от хижа „Трите реки”, която е в непосредствена близост. Красиво, подредено, чисто и всичко пипнато с вкус. На хижа „Пирин” по друг начин стояха нещата, но най-важното бе налице – баня, храна и легла. Няколко ентусиасти отидохме до връх Зъбът (2688 м н. в.) за 5-6 часа в двете посоки, хей така - за спорта и за красотата.

На другия ден тръгнахме рано, че прогнозата беше за дъжд с гръмотевици около обяд. Предишната вечер бяхме договорили извозване на раниците до хижа „Беговица” и преди да поемем по стръмното ги натоварихме в джипката. Бързо набирахме височина към Солището, но и денивелацията си я биваше – малко повече от 800 метра положителна. Дъждът започна по-рано от очакваното. Появиха се и гръмотевиците, но все още бяха далеч. Превалихме Солището и започнахме спускане към долината на река Беговица.

Около час преди да стигнем хижата дъждът стана брутален и си помислих: „Какъв късмет, че не сме с раници.” Човек, когато губи (20 лева на раница), не знае какво печели (може би спестени травми и неприятни преживявания). Съвсем мокри се озовахме в хижа „Беговица”. След малко пристигнаха и сухите ни раници. Настаняване, горещ душ и топъл чай ни бяха следващите занимания, не задължително в тази последователност. Отвън хижата заприлича на пъстра панаирджийска шатра – от тераси и прозорци жизнерадостно се подаваха дъждобрани, грейки и какво ли още не за сушене. Оцеляхме! После - игра

на карти, вечеря с пиетие, сладки приказки и песни – за лека нощ.

На сутринта след закуска и лежерно поехме към хижа „Яне Сандански”. Минахме по пътя през местността Туричка черква, за да видим язовира - горен изравнител на каскада „Санданска Бистрица”. По пътя отстрани често се откриваше гледка към връх Синаница. Красота! Такава преживяхме и при водопада на Попина лъка. Останалото е за историята – настаняване, хранене и възторг от поведението на децата. На най-малкия, Румен, подарих свирката, която той носи гордо и отговорно пет дни и му казах, че когато му се стори, че часът в училище става дълъг, може да свирне и да каже: „Край на часа!”. Не зная дали се вслуша сериозно в съвета ми. Времето ще покаже.

Прощална вечер с китарен концерт до късно и така... На сутринта закуска, автобус и обратния път към дома...

Отново беше незабравимо! Пирине, обичаме те! До следващия път, когато с порасналите деца се надявам отново да сме заедно!

Любомир МЛАДЕНОВ – планински водач при ТД „Осогово“ - Кюстендил

НА ГОСТИ НА ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО „РОСИЦА” – ПАВЛИКЕНИ

ази година участвахме и във втория празник ТД „Росица” – Павликени на 31 август, ветен на 101 години от основаването дружеството. Денят беше мрачен, в дъжд а туристи от ТД „Патлейна” потеглихме от ики Преслав. Питахме се как след толкова ещи и слънчеви дни през август валеше но днес?... Бяхме се бронирани с якета и доборани, в очакване да се окаляме. Но с олижаването до село Горско Косово времето на невидим чадър над домакините ни от ТД сица“ – Павликени - да могат да посрещнат гите си от целия североизток. Да покажат, в Мизийската равнина не е чак толкова нинно, както и един от големите язовири в гария - „Александър Стамболийски”, който намира в средното течение на река Росица бира води още от реките Крапец, Магъра и акайянак.

борният пункт бе на отбивка с голямо ширение след язовирната стена. Туристи Д „Росица” – Павликени ни посрещнаха с а, шарена сол и чаша вино, за да ни стоплят адния августовски ден. На малко площадче развяха знамената на туристически жества. Там бе и Дениза Тодорова - кметски естник на село Горско Косово, което се ира непосредствено след язовирната на. Тя ни приветства с „Добре дошли!”, казва историята на селото и тази на язовир ександър Стамболийски”. Първата копка аправена от Цар Борис III, изграден е по ект на немски инженер и е бил завършен зреме на бригадирското движение в края 1954 г. След краткото приветствие кметският естник ни пожела лек поход.

редседателят на ТД „Росица” – Павликени фан Стерев ни запозна с водача на групата

Димитър Яламов, който ни представи маршрута през Жаба баир или платото над язовира, с екстремно слизане до гребната база на ТД „Росица” – Павликени. Там ни чакал цял казан с рибена чорба, приготвена от майстор готвач от дружеството. По маршрута водачът ни показа следи от някогашна крепостна стена. По целия път туристи от ТД „Росица” – Павликени носеха навит трибагреник и в един момент казаха, че предстои „ритуала” - разпънаха знамето на два предварително подготвени клона („пиони”) и някой засвири с хармоника българския химн. Прави запяхме в един глас:

*Мила Родино,
ти си земен рай,
твоята хубост, твоята прелест,
ах, те нямат край!*

Заслизахме по стръмния път - слизането

беше значително по-бързо от изкачването. На гребната база ни чакаше топла рибена чорба, а за тези, които не обичат риба, открито ресторантче предлагаше скара, пържени картофи и невероятна гледка към язовира. Разказаха ни, че на дъното му е било потопено село Бара, чиито жители били преселени в Павликени, където има махала с това име. При спадане на водите на язовира, на дъното му може да се видят следи от някогашните постройки и стърчащия кръст на църквата. Последва празнична вечеря в хотела, страхотен купон с танци, хора, томбола и българска роза за всеки участник, която да посади в своя дом.

На следващия ден програмата беше свободна, но пътят ни отведе до Никополис от Иструм, в превод Град на победата при Истър (Дунав). Преди да разкажа за това съкровище

на България, искам да подчертая, че е срамно да няма адекватна реклама на родните исторически и природни и забележителности. Българският туристически съюз предприе кампания за популяризиране на 100-те национални туристически обекта и това е похвално, но дано и управляващите помагат за подобни кампании. Пътищата до много от обектите са в окаяно състояние, сякаш са забравени от Бога. Такъв бе и пътят тук.

Само срещу 10 лева екскурзоводът ни отдели цял час, за да разкаже историята на античен римски град Никополис ад Иструм. Развалините му са разположени на 18 км. северно от Велико Търново и на три километра от село Никюп. Тук минава река Росица, която някога е била плавателна. Градът е построен през 106 г. и е просъществувал до 600 г. сл. Хр., т. е. почти пет века. В града са живели богати римски пълководци и наемници. Запазени до днес са улиците, канализацията и водоснабдяването, Никополис ад Иструм се е захранвал с вода чрез виадукт от пещера близо до с. Мусина, който може да се види и днес. Още много неща, дело на архитектурната мисъл, може да се видят там, но да не разкривам всичко. После се отправихме към Преображенския манастир над река Янтра, където изкусният майстор Захари Зограф е изрисувал главната църква, а откън е нарисувал Колелото на живота с неговите фази. Изпитах гордост, но и тъга за това, че още от входната врата на обителта личи разрухата на нещо, сътворено от нашите деди в сиромашки времена, за да запазят във времето вярата ни. Но да не завършваме с мъка и тъга.

До следващото пътешествие!
За вас разказа Ваня НЕДЕВА от ТД „Патлейна“

ТУРИЗМЪТ НИ ПРАВИ СВОБОДНИ ХОРА!

Драга редакция,

Искам да споделя с вас прекрасните си впечатления от тържественото честване на 50 години от даването на Клуба туристи ветерани при ТД „Чудни скали” Айтос.

На празника бяхме поканени 17 клуба на туристи ветерани страната. Предната вечер бе ваял дъжд като из ведро със сткавици, но на сутринта небето се избистри и свежиет ъх на вятъра беше първото приветствие към нас, гостите клуба юбиляр от Айтос. Туристи ветерани от Сливен, Ямбол, рия, Плевен, Търговище, Пловдив, Карлово, Стара Загора, она (два клуба), Русе, Шумен, Сандански, Лясковец, Перник добрич бяхме радушно посрещнати от представители на оския клуб, а раниците ни бяха извозени до Архитектурно-ографският комплекс „Генгер”. Ние поехме към залата на щината, където щеше да се проведе тържеството.

14 часа залата бе препълнена от туристи-ветерани, които каха като почлен кошер. Та как иначе? Та нали това е среща приятели, които се срещат не къде да е, а по горските пътеки ланински хижи.

Председателката на КТВ – Айтос Ирина Николова покани сил Едрев - председател на ТД „Чудни скали” – Айтос и кмет Община Айтос, Тодор Иванов, Бистра Костова - секретар на жеството и Мирослав Тилков да заемат почетните места и жеството бе открито.

Залата бе огласена от песента „Над Витошки предели”, посветена на основателя на туристическото движение в България Алеко Константинов. Втората песен беше за град Айтос, написана от айтоския поет и учител Янаки Янакиев. Нарича се „Орел със криле до Балкана”.

Първото приветствие към юбилярите беше поднесено от Васил Едрев. В него той изтъкна, че се гордее с туристите ветерани, които във всички времена са били пример за подражание, възхищава им се и е готов да ги подкрепя в техните начинания. Той им връчи плакет и грамота по случай юбилея.

В приветствията на Тодор Иванов, Бистра Костова и Мирослав Тилков прозвучаха думи на възхищение пред всичко, което правят туристите ветерани, че то помага за добрата приемственост между поколенията.

Мария Николова, която води и страницата на клуба в социалните мрежи, направи презентация за дейността на КТВ – Айтос за изминалите 50 години.

Положителни емоции предизвика прекрасната торта с изображения на еделвайс, Седемте Рилски езера и надпис „50 години КТВ при ТД „Чудни скали” – Айтос.

По програма всички присъстващи се отправихме към Архитектурно-етнографския комплекс „Генгер”. Разглеждахме Алеята на занаятите, парка и етнографския музей, където бе прожектиран филм за забележителностите на град Айтос.

В 17 часа двата автобуса с туристи се отправиха към хижа „Тополица” където нощувахме две вечери, затвърдихме нашите приятелства и контакти и начертахме планове за нови походи и срещи. На другарската вечеря председателите на клубовите на туристите ветерани отправиха поздравления, а избраната музика, вкусната вечеря, напитките и ослепителната торта направиха нас, туристите, да се чувстваме близки и свободни хора. В същност той, туризмът, ни прави свободни хора!

Румяна КАБАКЧИЕВА - член на УС на ТД „Алеко Константинов 1899” - София

ОКАЗВАНЕ НА ПЪРВА ДОЛЕКАРСКА ПОМОЩ

На първия Национален туристически фестивал на Мальовица през юли т.г. изключителен интерес предизвика лекцията с демонстрация на парамедиците Милена Деянова и Христина Йосифова от Сдружение „Академия Първа Помощ“. Те предоставиха полезна информация за това как да окажем първа помощ на пострадали при различни инциденти в планината.

Парамедиците осигуряват първа долекарска помощ до идването на специализиран медицински екип. При инциденти с пострадали в планината и в ежедневието има няколко основни неща, които обикновеният турист трябва да знае и да извърши в първите 3 до 5 минути до идването на лекари. Ще разгледаме три основни състояния, при които човек най-бързо губи живота си: **загуба на дишане, спиране на работата на сърцето и кръвотечение от артериален кръвоносен съд.** При тях, ако не се възстановят нормалните функции или не се спре кръвоизлива, смъртта може да настъпи в рамките на 3 до 5 минути.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ПЪРВАТА ДОЛЕКАРСКА ПОМОЩ?

Това са действия по протоколи на Световната здравна организация с разписани дейности, безопасни както за пострадалия, така и за спасяващия. Те не изискват специални познания и помощни средства, но могат да спасяват животи.

- всеки един от тези протоколи започва с това, че личната безопасност на спасяващия е на първо място.

- необходима е безопасност по отношение на кръв и кръвни продукти - не е редно да докосваме чужда кръв с голи ръце, винаги използваме ръкавици.

- необходимо е оказване на психологическа помощ на пострадалия – неговата паника може да усложни ситуацията.

Най-трудно, но и най-важно е да се направи оценка на състоянието на пострадалия. Ако той е в съзнание, би могъл да разкаже какво се е случило и какъв е проблемът му. Но ако

е в безсъзнание, възможните причини за това са многобройни. Ролата на парамедиците или на спасяващите е да поддържат дишането и сърдечната дейност до идването на специализирана медицинска помощ със съответни изследвания и грижи.

Кои са първите стъпки при пострадали в безсъзнание?

- търсене на вербален контакт
- ако няма отговор, пострадалият е в безсъзнание

- потупване, разтърсване (без биене на шамари и поливане с вода!)

Човек в безсъзнание е неконтактен и напълно отпуснат. Безсъзнанието е защитна реакция на централната нервна система при недостиг на определени ресурси. Причините могат да бъдат високо кръвно налягане, ниско кръвно налягане, хипер- или хипотермия, висока или ниска кръвна захар и др.

При безсъзнание човек има отпусната мускулатура и „гълтат език“ – в устата му виждаме едва 1/3 от целия език, който няма мускулен тонус. Оребрената част е трахеята, зад която е гръклянът. Кръстосват се две системи – дихателна и храносмилателна. При безсъзнание коренът на езика се отпуска, пада и запушва входа на трахеята, която е част от нашия въздухоносен път към белите дробове. Това запушване води до невъзможност за дишане, вследствие на което настъпва смърт само за няколко минути. От нас се изисква бързо да освободим дихателните пътища.

Има грешно разбиране да се бърка с пръсти в устата на пострадалия. Но ако той получи спазъм на дъжкателната мускулатура (около 200 кг. тежест на квадратен сантиметър) е възможно помагачият да бъде захванан и да остане без пръсти. Някои използват различни инструменти като вилицы, ключове, пръчки и др., което може да предизвика чупене на зъби, допълнително кървене и запушване на дихателните пътища.

Единственото правилно нещо, което можете да направите в този случай, е **да отведете главата назад** – положение, при което се освобождават дихателните пътища и дишането става много по-лесно.

Как проверяваме дали човекът диша и неговия пулс?

Отвеждаме главата назад,

така че носът и пъпът да са в една линия. Едната си ръка поставяме под брадичката, а другата на челото и отвеждаме главата назад. В това положение се надвесваме, за да усетим (чуем) дишане, наблюдаваме също гърдите и корема за дихателни движения. Може също да поставите ръка върху врата, гърдите или корема за усещане на дишането.

Проверка на пулса се прави и с два пръста от страни на трахеята, където се намират сънните артерии.

За да осигурим човекът да продължава да диша и да не се връща главата обратно напред, завъртаме тялото на една страна в т. нар. **„странично стабилно положение“** или **„ляво стабилно положение“**. Лявото завъртане е по анатомични причини – извивката на стомаха. При това положение шансовете човекът да повърне са много помалки.

Едната ни ръка се поставя под бузата на пострадалия. Рамото и кракът се завъртат наляво. С две ръце се отвежда назад главата (осигуряване на дишане и неподвижност на главата). Това положение предпазва и от повръщане. След тези действия се обаждаме на спешна медицинска помощ.

Какво трябва да имаме в аптеките?

Зависа от това къде и за колко време отивате и дали имате конкретно заболяване. Преди да дадете медикамент на друг човек е задължително да попитате дали досега той е приемал този медикамент и дали няма алергия към него.

ОБРАБОТКА НА РАНИ И КРЪВОТЕЧЕНИЯ

В аптеката ни трябва да има основни превързочни материали. Съществуват три вида кръвотечения – капилярни, венозни и артериални. Капилярните се образуват при охлузвания, одрасквания и се третират единствено с вода. Дезинфекцират се с марля до поява на чиста кожа и при

ХИПО И ХИПЕРТЕРМИЯ

необходимост върху марлята се поставя лепенка. Както вече отбелязахме, **важно е да не се пипат с голи ръце**. Без дезинфекция може да се стигне до възпаления, отравяне на кръвта и др. Единственият антисептик, който следва да се използва при обработка на по-дълбоки рани, е разтвор на йод (йодасепт и др.). Спиртът се използва само за повърхностна дезинфекция.

Най-опасни са артериалните кръвотечения, при които кръвта тече под налягане. Спирането става чрез силно притискане с кърпи. Ако кръвта не спре до 15 минути се прави т. нар. **компресивна превръзка** с ластичен бинт за стягане (чорап, клин, бф...). След това пациентът следва спешно да отиде в болница.

Артериалното кръвотечение е животозастрашаващо (артерии на бедрото и ръката). При него се прави турникет (с цел пристягане и механично спиране на кръвта) в средата на бедрото или на бицепса. За турникет може да се използва всякакъв материал с дебелина 4 см – триъгълната кърпа от аптеките, чорап, шал, меки колани. След завързване на кърпата вкарваме молив или пръчка и го въртим до силно пристягане, за да спре кръвта.

На челото на пострадалия се записва част от поставяне на турникета, защото с него човек може да издържи до 40 минути (и то при периодично притискане и подновяване на турникета).

Хипертермията представлява топлинен удар (прегриване), а хипотермията – падане на телесната температура под 35 градуса по Целзий. И двете състояния са опасни за живота.

Топлинният удар е състояние вследствие на дехидратация и продължително излагане на слънце без предпазни мерки (пиене на течности 5-6 пъти повече от нормалното, шапки, чадъри и др.). Пръв признак за топлинен удар е главоболието – човекът веднага трябва да отиде на сенчесто място, да пие вода и да остане седнал или легнал под сянка. В противен случай кръвното налягане пада за сметка на ускорен пулс – шоково състояние, което е необратимо, ако не се вземат мерки.

За охлаждане при топлинен удар никога не бива да се използва лед директно на голо. Той се слага в торбичка и се охлажда т. нар. магистрални кръвоносни съдове – сънните артерии, които се намират във врата. Може да се използва и студена бутилка.

При **хипотермия** (измръзване) телесната температура пада под 35 градуса. Кръвообращението може да се възстанови чрез масажирание на кожата до зачервяване. Премръзналите хора трябва да вземат топли **безалкохолни** напитки: чай, мляко, бульон. Може да се използва и термофолио.

ПИРИНСКИТЕ ПОХОДИ НА ТД „СТРАТЕШ“

В края на август т. г. ловешкото туристическо дружество „Стратеш“ проведе традиционните си петдневни походи в Пирин. Участваха 47 туристи на възраст от 10 до 80 години, в три лъча с различни по трудност маршрути, достъпни за любители на планината от всички поколения. Нашето дружество вече е на 122 години. Проявата бе частично финансово подпомогната от Община Ловеч.

Водачи на групите бяха опитният председател на дружеството и началник на Ловешкия отряд на ПСС Светослав Генков и водачът на младата „Хвърковата чета“ Николай Тодоров. Нощувките бяха в хижите „Вихрен“,

„Демяница“, „Синаница“, „Бъндерица“ и заслон „Спано поле“.

Навлязохме в Пирин над Банско, по долината на река Демяница, през резервата „Юлен“ и Бъндерския циркус. Не пропуснахме да посетим Байкушевата муря, най-старото дърво в България, и да забележим, че един голям клон липсва, но грижите за нея са налице. Свежият въздух, ромолящите води, високите смърчове, тревите и цъфналите цветя край пътя веднага ни въведоха в приказката Пирин.

На хижите бяхме добре посрещнати. До късно се задържахме в столовата с

разкази за случки и преमेждия в планината, песни и приятелски шегички. Направи ни впечатление, че всички посетени от нас хижи вече имат Wi-Fi и можем да споделим красотите на Пирин с приятели от самата планина.

Времето беше, както предвиждаха синоптиците, много динамично. В повечето дни успяхме да се разминем с бурите и дъжда, но преживяхме и успешно слизани от Бъндеришка порта към х. „Вихрен“ в гръмотевична буря, дъжд и градушка, продължили часове. Както се казва: „Няма лошо време, има лоша екипировка“.

Преходите ни бяха трудни, но красиви: през долини, морени и високи порти... Скални стълби, сякаш водещи към небето, ни качваха на върховете. Изкачени бяха десет върха с височина над 2 500 м - Тодорка (2 746 м), Ушиците (2 850 м), Стражите - (2 838 м), Газей (2 761 м), Полежан (2 850 м), Десилица (2713 м), Муратов връх (2 669 м), Безбог (2 645 м), Василашки чукар (2615 м), Спанополски чукар (2 576 м). Любувахме се на гигантските панорами, на морето от върхове, сините очи и огърлици на пиринските езера в

циркусите на суровия, мраморен Пирин!

Макар и отдалече, често виждахме стада диви кози, соколи и гарвани в небето. Дивите плодове бяха узрели и в изобилие - неустойимото желание да опитаме дивния вкус на боровинки и малини често ни спираше край пътеките.

Сред величествената дива и сурова природа, далеч от дребнотемията на ежедневието, душиите ни се изпълниха с красотата, а телата - със сили и здраве.

Посетихме храм „Св. Троица“ и къща-музей „Неофит Рилски“ в Банско, както и впечатляващият музей на Благоевград с историческа, етнографска и природонаучна експозиция, включени в списъка на 100-те

Национални туристически обекта на България.

Празникът на организирания туризъм в България в последната неделя на август бе честван с поход до връх Исполин в Стара планина и посещение на забележителности в Габрово. На 1 септември с поход бе отбелязан и празникът на нашата хижа „Дерменка“.

Туристическото лято на ТД „Стратеш“ продължава и през септември с походи в планината Тимфи, Гърция и екскурзия до Южното Черноморие и нос Емине с посещение на исторически и природни забележителности.

текст: д-р Дарина ПЕТРОВА – член на УС на ТД „Стратеш“ - Ловеч

снимки: участници в походите

ДОБРОВОЛЦИ ОТ ТД „ТРАПЕЗИЦА 1902” ОБНОВИХА ТУРИСТИЧЕСКИ ПЪТЕКИ

В продължение на три месеца доброволци от ТД „Трапезица - 1902“ работиха по обновяването на пешеходните туристически пътеки в района на село Арбанаси. Това са следните маршрути: с. Арбанаси - Голямо лако - Местност Дълбок дол; с. Арбанаси - Голямо лако - Местност Ксилифор - Дълбок дол - квартал Асенов; Конна база „Калоян 92“ - Телевизионна кула - парк Ксилифор - кв. Асенов и манастир „Св. Никола“ - местност Дълбок дол - кв. Асенов.

За улесняване достъпа на туристите са поставени 78 указателни табели, направени са 4 къта за отдих и са обновени съществуващите лентовата маркировка, а членове от клуб „Турист“ монтираха указателните табелки.

Изработени и монтирани са две информационни табла с кратки исторически справки за с. Арбанаси, района и кв. Асенов. В тях има подробно описание на туристическите маршрути с дължини, денивелации и време за преминаване.

От ТД „Трапезица-1902“ изказват благодарност на комплекс „Арбанашки хан“ за финансирането на проекта и на служителите от Регионален исторически музей за предоставената информация за обектите. Те отправят призив към посетителите да опазват кътовете за отдих и да пазят чистота.

ПЕШЕХОДНИ МАРШРУТИ В РАЙОНА НА АРБАНАСИ

Архитектурно-музеен резерват – село Арбанаси

Арбанаси е сред най-живописните стари селища в страната, разположено е на едноименното скалисто плато, на 4 км североизточно от Велико Търново. Основано е през XV–XVI в. от преселници от Епирска Македония. Получава статут на вакъфско селище, собственост на зета Рюстем паша и дъщерята на султан Сюлейман Великолепни Михримак - предпоставка за развитието му като богато търговско, животновъдно и занаятчийско селище с над 1000 къщи. Днес то е известно с уникалната си жилищна архитектура и с богато изографисаните стенописи на арбанашките черкви.

Забележителности.

Църквата „Рождество Христово“ е строена в края на XVI в. и началото на XVII в. Богатите и стенописи са правени в периода 1597 – 1681 г. В галерията на църквата се намира най-ранното изображение на „Колелото на живота“ от 1649 г., а в женското отделение на източната стена е изографисана сцената „Страшният съд“ (1597 г.). Иконостасът в параклиса „Иоан Кръстител“ е едно от най-старите произведения на резбарското изкуство по българските земи от XVII в. Храмът е част от комплекс - резиденция, от където се е управлявала най-голямата Митрополия на Балканския полуостров – Търновската.

Църквата „Св. Архангели Михаил и Гавраил“ е най-голямата в с. Арбанаси, построена и зографисана през XVII – XVIII в. Наосът е с триконхална форма, има съпътстващ купол и притвор (женско отделение), галерия с параклис „Св. Параскева“. Ктиторски надпис свидетелства, че дарители са семейството на арбанашки първенец хаджи Нику Култуки и жена му Кириаки. В параклиса е гробът на Константин Бранковани.

„Констанцалиева къща“ е строена през XVII в., по-късно е реконструирана няколко пъти. Конструкцията е двуетажна, това е типична арбанашка къща-крепост. Разположението на помещенията, подредбата и пищната им украса илюстрират бита и културата на богатите арбанашки търговци от периода на разцвет на селището през XVII – XVIII в.

Маршрут: с. Арбанаси - Голямо лако – местност Ксилифор – Дълбок дол – квартал Асенов

Вариант 1:

От югоизточния край на с. Арбанаси се спускаме по стъпала, след което се преминава по каменната пътека със зелена маркировка. 10 минути по-късно се стига до м. Голямо лако и **Римската чешма** с кът за отдих. Пет минути след водохраната по дере нагоре се достига пещера **Калугерска дупка**. Следва спускане на югозапад по дерето, а от там има отклонение в ляво по синя маркировка за местност Ксилифор. Продължава се слизането и се достига разклонение в дясно по мост и отново по синя маркировка пътеката води до м. Малко лако. На 50 метра от отклонението има кът за отдих и чешма.

След около 15 минути се стига до кът за отдих, изграден до извор. Маршрутът продължава със спускане до местност Дълбок дол. От тук по жълта маркировка след 10 минути се стига до **извор Стария водопад** по останките на стар римски път, изсечен в скалите. Маршрутът продължава по асфалтовия път до квартал Асенов през висия мост над р. Янтра.

Забележителности по маршрута.

Римска чешма. По архитектурни данни и писмени извори тя е построена през XVI век от жители на село Арбанаси. Някогашната масивна чешма е разрушена от иманяри, но и сега странникът може да се наслади на вкусната студена вода, която извира от малка пещеричка на около 20 метра над чешмата.

На мястото е изграден навес с кът за отдих, подходящ за почивка.

Пещера Калугерска дупка. Отворът ѝ има форма на утроба. Влизането в нея е сравнително лесно до дълбочина около десетина метра.

Търсачите на приключения в миналото са открили в нея изкуствено езеро, което вероятно е било използвано за ритуали в древни времена.

Пещерите-утроби се отличават от останалите

със своята специфична форма. Някои считат, че в миналото те са били тракийски светилища.

Според траколога проф. Александър Фол траките са използвали точно такива пещери за своите ритуали. Като извършвали тези действия те смятали, че Земята (пещерата-утроба) бива оплодена от Небесния Бог – Слънцето.

Извор Стария водопад. По стари сведения водата някога е извирала от скалния венец на 4-5 метра по-високо и е падала като красив водопад. Но при разместване на земните пластове вече извира от мястото, където някога е падала в подножието на скалите. При извора има изградени масичка и пейки за пикник.

Дължина на маршрута: 3100 м, денивелация/спускане: 265 м.

Време за преминаване: 1 час и 20 минути

Вариант 2:

От югоизточния край на с. Арбанаси има спускане по стъпала, след което се преминава по каменната пътека със зелена маркировка. 10 минути по-късно се стига до м. Голямо лако (Римската чешма) с кът за отдих. Следва спускане на югозапад по дерето, а от там има отклонение в ляво по синя маркировка за местност Ксилифор.

Маршрутът продължава с леко изкачване, което отвежда над скалния венец. Продължава се над него, като се стига до голяма панорамна поляна, на която има изграден кът за отдих. Преминаването следва по черен път, който води по хоризонтала през широколистна гора и излиза на панорамно място над долината на голям Ксилифор, където също има изграден кът за отдих.

С придвижването над скалния венец се стига до пътека, която се спуска от телевизионната кула (жълта маркировка) и заедно продължават през скалите до парк „Ксилифор“, където може да се направи кратък отдих в хижа „Ксилифор“.

Маршрутът продължава със спускане по пътека или асфалтов път от двете страни на дерето по червена маркировка. Преминава се през кът за отдих „Простор“ и се продължава със спускане до местност Дълбок дол, а от там по асфалтов път се стига до квартал Асенов през висия мост над р. Янтра.

Дължина на маршрута: 5600 м, денивелация/спускане: 340 м.

Време за преминаване: 2 часа

Маршрут: Конна база „Калоян 92“ - Телевизионна кула - парк „Ксилифор“ – кв. Асенов

От конната база се пресича шосето за село Арбанаси покрай телевизионната кула, през панорамно място с живописен изглед отвисоко към Велико Търново и билото на Стара планина от връх Чумерна до връх Вежен и по жълта маркировка пътеката се спуска по черен път. След 20 минути спускане има разклонение в ляво, по което се стига до пътека със синя маркировка, която идва от м. Голямо лако и заедно с маршрута минават през скалите до парк „Ксилифор“, където може да се направи кратък отдих в хижа „Ксилифор“.

Настоящият маршрут продължава със спускане по пътека или асфалтов път от двете страни на дерето по червена маркировка. Преминава се през кът за отдих „Простор“ и се продължава със спускане до местност Дълбок дол, а от там по асфалтов път се стига до квартал Асенов през висия мост над р. Янтра.

Дължина на маршрута: 3800 м, денивелация: 340 м.

Време за преминаване: 1 час и 30 минути

Маршрут: манастир „Св. Никола“ - местност Дълбок дол – кв. Асенов

От манастир „Свети Никола“ по кафява маркировка се минава по шосето за Велико Търново и след около 200 метра се отклонява в ляво, с кратко спускане се излиза на скалния венец с живописни панорамни гледки към старата част на Велико Търново.

Маршрутът стига до метален стълб от електропреносна мрежа, а от там през скален проход и серпентини достига до шосето в м. Дълбок дол. През висия мост над р. Янтра се достига до квартал Асенов.

Дължина на маршрута: 1750 м, денивелация/спускане: 190 м.

Време за преминаване: 1 час

Планинари от ТД „Еделвайс“ – Пловдив изкачиха хърватския първенец Динара

МИТАРСТВА ПО ЗАПАДНИТЕ БАЛКАНИ

След като буквално изтърко-лихме повече от 3000 км, промушихме се през неизброими пътни тунели, видяхме изгрева и залеза няколко пъти, прекосихме Сърбия, Босна и Херцеговина и Хърватска, докоснахме се до природни красоти и исторически обекти и си накувахме краката в Адриатическо море, живи и здрави се завърнахме в Пловдив. Това накратко. А сега по детайлите, но пак кратичко, защото видяното и преживяното трудно може да се побере във вестникарски страници.

Девет души тръгнахме от Пловдив под флага на ТД „Еделвайс“, водени от сертифицирания водач за европейски туристически маршрути Иван Лесов – той и шофьор на пъргавото ни возило. Иначе казано, бяхме двама мъже и красив букет от седем нахсани планинарки.

Изморителното целодневно пътуване към Западните Балкани започна в 5 часа на 15 август и завърши в 19:30 в Сараево – столицата на Босна и Херцеговина, с вече с превъртени с един час назад часовници. Още в следобедните часове водачът показа, че пътната скака е вече в миналото. Първият обект от седемдневната ни програма бе селището Мокра вода. Там на една височина Емир Кустурица е построи т. нар. **Дървен град**, който влиза в сценария на създаден от него филм. Сега тези дървени творения се използват за туристическа атракция, а първите им етажи са превърнати в красиви панорамни заведение. До селището върви и теснолинейка с дизелово влаче. Вечерта пристигнахме в столицата Сараево и се настаняхме в малък хотел в покрайнините.

Вторият ден започна с попътно посещение на водопада в Яйце, където водни капки, раздухани от вятъра, превърнаха някои от нашите дами в мис Мокра флаanelка. Преобличането стана в летящ към друг интересен обект микробус.

Ето ги и тайнствените **Босненски пирамиди** – второто чудо в нашата програма. Високи колкото египетските, но построени много по-рано от тях от неизвестни цивилизации. Първата ги строи, а втората ги съхранява, но по неизвестни причини запълва с пръст всички тунели във вътрешността им. На входа на един от разкритите вече тунели домакините ни предложиха пластмасови каски, защото без тях ниският укрепващ гредоред и подаващите се туктам камъни можеха да оставят трайни спомени по главите ни. Млада екскурзоводка ни поведе по един от тунелите към недрата на пирамидата. Наобиколихме един голям кварцов камък и ни каза да си поставим дланите, за да получим част от излъчваната енергия. За разлика от египетските, тези пирамиди са обрасли с гъста растителност, през която вървахме по стълбички и прашни пътеки.

Преспяхме в град Бихач, който е съвсем близо до КПП на границата с Хърватска. Рано сутринта пресяхохме границата

и в ранното утро се насочихме към **Плитвичките езера**, за да изпреварим огромния човешки поток, който като нас идваше да ги посети. Малък автовлак ни извози до началния пункт на 4-часовата ни разходка през и покрай езерата. Това удоволствие ни струваше 80 евро, но сумата си заслужаваше видяното. Прекрасната природа в едно огромно дефиле ни грабна очите. От двете страни на огромния каньон шумяха многобройни красиви водопади, които захранваха езерата, каскадно разположени по продължение на дефилето. Те блестяха в различни нюанси на синия и зеления цвят. А това зависеше от наклона на слънчевите лъчи, местоположението на наблюдаващия и дълбочината на естествените природни водохранилища. Безкрайните дървени пътеки, закрепени на дървени колове във водата, безпроблемно понасяха тежестта на човешкия поток. Забранителните надписи се спазваха строго от посетителите, а всяка група се движеше по указателните табели по един избран от трите маршрута. Последното и най-дълго езеро прекосихме по дължина с моторен сал и бяхме извозени с автовлакче обратно до началната точка. Блестящият от чистота и грижи природен парк не се нуждаеше от годишно есенно почистване.

С още неотшумели впечатления от видяното вече летяхме към **град Задар**. Преди да влезем в него, по програма трябваше да облечем банските костюми и да се изкъпем в Адриатическо море. Уви, нямаше късмет! Завалия ситен дъжд и отпихахме плажа. Затова пък барманът на единственото тук открито плажно заведение усети нашето настроение и наду тонколоните. Така под кроткия дъждец се завихри кратък танцов купон.

Градът, като много крайморски селища, се оказа интересен със своята архитектура и католически катедрали. Разгледахме и стария град, после посетихме добре застроения крайбрежен плац, където трябваше да чуем носещи се откъм земята звуци на „морския орган“. А те се създаваха от морските вълни

и караха децата да лягат върху малки дупки, от които излизаха звуците на „органа“. По-нататък огромнен кръг, покрит със сини плочки, имитираше слънцето, а радиално от неговия център стояха мащабно отдалечени планетите от Слънчевата система. По-късно се отправихме към **град Книн**, където трябваше да преспим и отпочинем, защото следващият ден беше посветен на чисто планинарски маршрут. Над града, на командна височина извисяваше снага добре осветено крепостно съоръжение.

Утрото на четвъртия ден ни завари на път към изходния пункт, от който се тръгва за връх Динара. В района на малък хотел за гости потегнахме туристическия инвентар и размахаме шеките по каменива пътека. След като завърши храстовидната растителност, тя започна да се вие между пространство от опожарени само преди два дни покрити със суха трева масиви. Постепенно заизкачвахме покрити с милиони дребни камъчета пътека. Чувствахме се така, сякаш на краката си бяхме поставили ролкови кънки. Не ни се разминаха подхлъзванията, в които първенството държеше пишещият тези редове. Малък каменен заслон, снабден от планинари с всичко необходимо за пребиваване при лошо време подсказваше, че този маршрут

често се ползва от туристи. Наблизо имаше и кладенец със студена вода. След около осем часа бяхме на **връх Динара**, който за разлика от други негови балкански събратя, макар и само със своите 1831 м съперничеше по трудност на изкачване. Там заварихме чешки туристи и се завърза разговор на някакво славянско есперанто. Фотосесии, печати, размяна на имейли и спускане обратно по маршрута. В този ден всевишният беше на наша страна. През целия ден небето беше покрито с плътна облачност и слънцето не успя да ни изпържи вратовете. Това обаче не попречи на каменистите пътеки да ни затруднят при слизането. Така след 12 часа се озовахме на изходния пункт.

На петия ден отново се любувахме на езера и водопади в обявения за национален парк на Хърватия резерват, като тук силата на водата се използваше от водни колела, задвижващи малки мелници и други съоръжения.

Следващият град беше **Сплит**, срещу който (като при Задар) имаше многобройни, отстоящи насреща острови. За тях си въобразихме, че пречат да се наблюдава крайбрежието на италианския „ботуш“. Тук отново се сблъскахме със старинна крайморска архитектура и посетихме двореца на римския император Диоклетиан. Помотаме се из сувенирната чаршия и се насочихме към Хърватско-Босненската граница. Никакви проблеми при преминаването на КПП. Не след дълго се настаняхме в малък хотел в **град Междугорие**, център на католическата общност в Босна и Херцеговина. Макар и по тъмно се разходихме до бронзовата статуя на Христос, към която се проточваше дълга опашка от богомолци, чакащи ред да се докоснат до Божия син и да отправят молитви към него.

В ранната утрин бяхме събудени от камбаните на близкия до хотела католически храм. Освежихме лицата си и си наляхме светена вода от специално построена за това

чешма. Насочихме се по виеща се стръмна асфалтова алея, по двете страни на която имаше огърлица от безброй сувенирни сергии. На края на алеята, изненадващо пред нас се появи 200-метрова стръмна пътека от остри камъни, солидно вкопани в терена и излъскани от обувките на хилядите богомолци, които посещават статуята на Мадоната. Това сякаш беше тукашната голгота, към която богомолците отиваха да се помолят в избрани от тях пози: легнали, коленичили или изправени – всички с поглед към Божията майка, заобиколена от цветна градинка. Ние също смилено отпратихме нашите молби и тръгнахме по обратния път. Отново посетихме статуята на Спасителя, към която продължаваше да се вие дълга опашка богомолци.

Град Мостар беше следващата дестинация на нашето пътуване. Построен на двата бряга на дълбока плавателна река, той е известен преди всичко с дългообразния каменен мост, дал името на града. Сборният ни пункт беше до висок католически храм, но в града преобладаваха мюсюлманските храмове. Това подсказваше, че тук, в съседство, се изповядват и двете религии и градът е свидетел на много борби в близкото и далечно минало. Търговската уличка се виеше на около километър през града и преминаваше през емблематичния мост. От него, ако покажеш застрахователна полица, може да ти позволиш да скочиш в дълбоките води на реката, в която браздяха многобройни туристически лодки.

Имахме достатъчно време и потеглихме към столицата Сараево, където ни посрещна екипът на хотела от първия ден. Отново се впуснахме по тесните улички на града и проведохме задочен разговор със статуята на Никола Тесла. Посетихме сувенирните магазинчета, уважихме едно прелестно улочно кафене и си направихме снимка пред знак, който свидетелстваше, че именно тук е убит австро-унгарският престолонаследник – повод за Първата световна война.

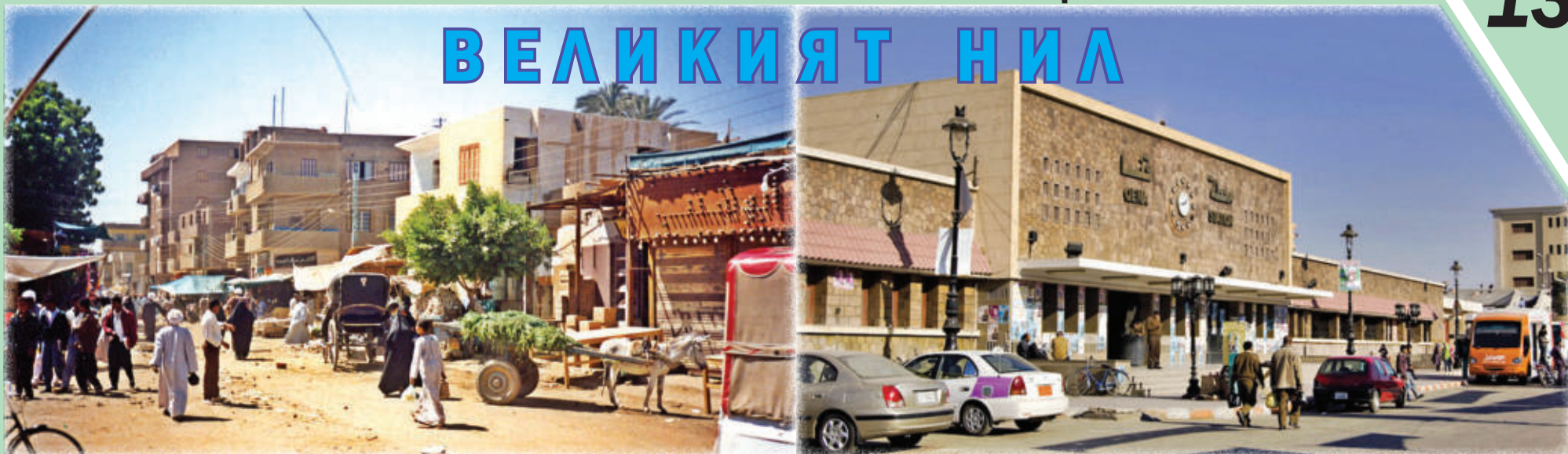
Дойде последният ден, но и в него ни предстоеше интересна среща с малкото кокетно **градче Вишеград**, разположено на брега на тихата и пълноводна река Дрина, известна с емблематичния мост от историческия роман на Иво Андрич „Мостът на Дрина“. Това е поводът писателят да получи Нобелова награда. От уважение към великия писател тук е построен малък квартал, в който всичко е свързано с неговото име.

От тук пътят към България продължи през Сърбия, където посетихме няколко манастира. Вече по здрав паркирахме там, откъдето бяхме тръгнали, посрещнати от наши близки, които очакваха да чуят прекрасните ни впечатления от митарствата по Западните балкани.

Кънчо МИХОВ – председател на пешеходен клуб при ТД „Еделвайс“ – Пловдив

ВЕЛИКИЯТ НИЛ

Продължава от брой 6

Едфу!

Стъпвайки на брега, попаднахме в лапите на стройна и отработена транспортна схема. След мостика ни чакаха подредени като за военен парад поне тридесетина файтона, с които личния туристически състав на кораба, разделен по четворки, трябваше да отиде до храма на бога Хор. А той се намираше на няколко километра навътре и трябваше да прекосим целия град.

Съвременният Едфу не впечатляваше. Провинциален, многолюден, двуетажен и пращен. С равен брой автомобили и магарета. И в добавка камили и кози. Стотици класически залепени един до друг дюкани. И много открити месарници. Имах чувството, че имаше назначени на щат хора, които да пъдят мухите от току-що закланите животни.

Разбира се, челници в търговията бяха сувенирните магазини. В един от тях се спотайваха и безценните „антики“ на приятеля на Захария. Но как да го вида от файтона?

Когато слязохме от ухаещото, хм, доста натурално, конско возило, се изправихме пред най-великолепния храм (Карнак и Луксор все още ни предстояха), който някога бяхме виждали. Огромен, добре запазен и пълен с йероглифи, фрески и скулптура.

Храмът беше посветен на Бог Хор. Според египетската митология, той бил син на любимите богове на плодородието Изиди и Озирис. Но Озирис бил убит от своя брат Сет, покровител на хаоса и войната. За да отмъсти за смъртта на баща си и изпълни волята на майка си, Хор повел дълга битка със Сет, воювал, воювал и накрая го победил.

Пръснахме се из комплекса. В началото ни посрещнаха двете фигури на Бога сокол, пред които всеки искаше да се

увековечи. После вътрешните дворове с колонните зали и още по-голямата статуя от черен гранит на могъщия Хор. Релефни рисунки, в пъти по-големи от човешки ръст, пресъздаваха сцени от битката между Хор и Сет. Спрямо високите и полегати стени хората изглеждаха малки. Почти колкото гранитното миниатюрно хипопотамче, което изобразяваше победения Сет.

Всичко в Едфу ни връщаше в епохата след фараоните и най-вече на Птолемей XII, бащата на Клеопатра. Започнал да се строи век по-рано от Птолемей III, храмът също имаше своите разцвети забвение. Ищастливата съдба да бъде съхранен почти непокътнат през хилядолетията. С годините неумолимо е бил покриван с пясък и пръст. Дори кулата в средата, най-висока в стария Египет, цели 36 метра, била напълно затрупана, а върху древния комплекс се появили селище и сметище.

И така до края на XVIII век, когато почнали археологически разкопки. Те изместили встра-ни селището и боклуците и великоле-пието на Едфу ста-нало достояние на съвременните хора.

На връщане дадох на файтонджията визитката и той срещу няколко пиастра се съгласи да спрем. Прехваленият от Захария магазин се оказа порутен и претрупан с боклуци дюкян. Сред тях собственикът му бе заклешил младо руско семейство и го заливаше с оферти, цифри и „достоверна“ информация относно стоката. Всички знаеха, че става дума за фалшификати, но взаимно се кефеха на пазарлъка. Направи ми знак да го изчакам. Поклатих глава – корабът щеше да замине без мен.

Вечерта в големия салон на Nile Emerald се състоя бал с маски. Приятен и весел, с древноегипетски елементи. Танци, торти, бира! Отнесо-ха го само тия, които се бяха съгласили да ги дегизират като мумии, защото разопаковането след това отнемаше време. Окупирал любимия си фотьойл под спасителния пояс, малко преди полунощ дочаках и Захария. На въпросителния му поглед вдигнах виновно рамене:

– Видяхме се, но повярвай, нямаше никакво време...
– Няма страшно, утре преди обяд ще спрем в Есна, там имам друг човек. Страшни бижута, пръстени, обици, със скарабей, госпожата ще е доволна...

На третия ден от плаването таблата най-после ни събра с Юсуф. Ала играта не вървеше гладко. Ако не го търсеха за медицинска помощ, то идваха по-дългите спирки на кораба. Първата беше в град Есна за храма на Хнум.

Древният паметник бе третият по важност в този участък на реката. Запазен по същите пясъчни причини. Но неразкрит докрай, защото върху него се бяха настанили съвременни домове. И той бил построен по времето на птолемейските династии, но върху останките на по-старо с петнадесет века светилище от времето на великия фараон Тутмос III от 18-та династия на Новото царство. Е, с историята на Есна бяха свързани

кратуваха папируси. Избрах един с класическия библейски сюжет – Дева Мария, Иосиф, магарето и малкия Исус, увит като мумия. Подадох му банкнота от двайсет долара и му казах да задържи рестото. Момчето се трогна и ме погледна в очите:

– Господине, направихте добър избор. Нали знаете, че по тия места живеят много копти и бъдете сигурен, че един от тях е нарисувал вашия папирус.

Напуснахме хотела в пет сутринта. Луксор още спеше и бяхме сами с мъждукащото улично осветление. С основния си багаж носехме пакети със суха храна, които любезно ни бяха дали на рецепцията. С транспорт обаче не ни помогнаха. „Автогарата е на две пресечки от тук“.

ОК, на две пресечки. След три невероятни дни в Луксор, на своя глава нарушихме програмата и вместо да се приберем с влак в Каиро, решихме отидем до Хургада – най-известният от египетските курорти на Червено море. До него можехме да стигнем единствено с автобус. Първо, покрай Нил до град Кена, а оттам директно през пустинята до морето. Речено – сторено. Въпреки, че официално от туристическата агенция се опитаха да ни разубедят:

– Не мислим, че е добра идея да минавате през най-опасните райони на Централен Египет. Там туризъм няма, а ислямистите не гледат с добро око на чужденците.

– Откъде ще ни знаят, че сме чужденци, нали ще пътуваме с вътрешен транспорт, – упорствахме двамата с Кристи, докато Натали беше раздвоена относно сигурността в това начинание.

В крайна сметка надделял любопитството и желанието да прекарахме няколко дни в най-красивото откъм коралови рифове море на света. Поне такава беше славата на Хургада.

И ето, сега крачехме полусънени към автогарата на Луксор, откъдето малко преди шест сутринта трябваше да потеглим на север и после на изток. Не се бояхме. Малките градове на Египет бяха сигурни, а и по това време животът още не се бе събудил. В тъмното виждахме единствено фосфорисциращите очи на котки, които притичваха край глинени дувари. В тази част Луксор бе по-семпъл, миришеше на оборска тор, чуваха се и първите петли.

На автогарата имаше малко хора. Местни мъже и жени, всички с дрехи до земята. Натали, все още подвластна на напрежението, се успокои, като видя очилата двойка французи на средна възраст с раници на гърба. Все пак

някакви европейци, нали?

Десет минути преди часа за тръгване, зад ъгъла се появи нашият автобус. При вида му вкупом се спогледахме, а французите едва не прихнаха. Според дизайна си, возилото, бе произведено в края на 50-те или в най-добрия случай, в началото на 60-те години. Нещо в удължената му муцуна не беше наред. Ами да – липсваха капачиците на двигателя и дори в тъмното можех да разгледам вътрешността му. Сега, дори и в мен, вечния оптимист, се появи леко съмнение, че с това допотопно МПС можехме да изминем триста километра.

Втората порция „безпокойство“ ни обзе, когато вратата на ветерана се отвори и от нея пъргаво скочи шофьорът. Мъж на средна възраст, с мустаци, чалма, галабия и джапанки. В разрошената му къдрава коса ми се стори, че мярнах сламка. Дари ни в тъмното с щедра усмивка и бодро изрече:

– Моля покажете си билетите! След като приключи проверката, мъжът ни огледа внимателно и препоръча, който желае нека да отиде СЕГА до тоалетната. Защото, по-късно можело да бъде трудно.

Независимо от странната начална конфигурация, пътуването започна точно на минутата. Заехме местата си. Аз и сънени Кристи един зад друг до прозорците, а притеснената Натали до мен. Сядайки, тя с очи посочи пердето на прозореца. „Моля те, не го докосвай“. Имаше право. Надупчено от цигари и вероятно не участвало в пране поне от четвърт век.

Докато излизашме от града спряхме на два пъти, за да се качат нови пътници. Две пълни жени с дисаги и тежко въоръжен войник, вероятно от някакви специални части, защото внушаваха респект. Вежливо попита дали мястото до сина ми е свободно, след което се тропна и тутакси заспа. За наш ужас или успокоение, това стори и Кристи, който, без да му пука, склони главата си върху... рамото на солдата. Ето така започна нашето пътуване.

►► на стр. 14

СПОМЕНИ ОТ МИНАЛОТО ПО „КОМ-ЕМИНЕ“

На 22 юни т. г. на хижа „Чернатица“ туристическо дружество „Еделвайс“-Пловдив тържествено чества своята 60-годишнина. Вгледани в бъдещето, ние се връщаме в спомените от миналото.

При създаването на дружеството през 1964 г. в проявите туристите се стремят да достигнат други дружества в страната – минаване по сериозни туристически маршрути във високите планини Рила, Пирин и Стара планина. Така през лятото на 1969 г. в туристическата секция на Професионалното училище за машинисти на пътни и строителни машини бе решено да поемем по пътеките на най-сериозния поход – „Ком – Емине“. Ръководството на похода бе определено за мен, защото през 1966 г. бях завършил курса за планински водачи. Разполагахме с първото издание на пътеводител на Стара планина и моя опит при преминаване на почти всички маршрути по Централна Стара планина.

Групата бе определена за 10 човека, но в деня на тръгването – 17 юли 1966 г., се явиха само 6 души – 3 учители и 3 ученици. Речено – сторено. И поехме с влакови смени на гара София, Враца, Бойчиновци, за да стигнем до град Берковица. От там до х. „Ком“ не беше трудно.

На следващия ден, още при ставането от сън се оказа, че някой взел обувките на ученика Стоян Рангелов. Аз носех цървули за раздаване и те реших проблема за момента. На гара Лакатник купихме гуменки и продължихме. На следващия ден достигнахме махала Лескова. Там, в изоставеното училище „Христо Ботев“, заварихме стоварени легла за оборудване на сегашната хижа „Лескова“. Извадихме чиновете от двете стаи и поставихме леглата, на които спяхме първи. Носехме тежки раници с храна поне за 3 дни, защото нямахме придружаващ транспорт. Вървахме по 12-15 часа на ден, като по горските стопанства и тук-там ношувахме по хижите (тогава не се готвеше за туристи). Направихме само две слизания за храна в град Пирдоп и село Шипка. При тези слизания предавахме информация по телефона на радио Пловдив за

движението на групата. След завръщането ни от похода, във вестник „Ехо“ и в пловдивското издание на вестник „Отечествен глас“ бяха публикуваха статии за нас. Времето се оказа благосклонно – беше слънчево и топло, без дъжд и бури.

Маркировката на много места се оказа оскъдна, а в Източна Стара планина почти липсваше. Напредвахме бързо – на Ботев връх спяхме в спалнята, после на хижа „Бузлуджа“. На следващия ден тръгнахме за град Котел, но преди да го достигнем, при Ришкия проход попаднахме на изоставен горски дом с легла само на пружини. Спяхме добре и после повтаряхме: „На бараките край Риш спяхме като в хотел „Париж“.

Съжалявам, че с нас не беше писателят Асен Христофоров, написал книгата „Трима с магаре из Рила“, за да напише още една такава интересна история. Който не е чел тази книга, нека я прочете и ще ми бъде много благодарен за съвета.

Ден след ден, с много перипетии, за 17 дни достигнахме на първи август нос Емине, хвърлихме камъчета от връх Ком в морето и си пожелахме: „А догодина с файтон от нос Емине до връх Ком“.

От 1970 г. в туристическото дружество имаме собствен превоз и „Ком-Емине“ стана традиция. За две лета преминахме целия маршрут: първата година до Ботев връх, втората – до нос Емине.

И така завърши първият поход от Ком до Емине преди 55 години, проведен от ТД „Еделвайс“-Пловдив, в който участваха учителите Георги Марков, Иван Хаджиев и Николай Добрев и учениците Стоян Рангелов и Атанас Янков от с. Рогош и Стоил Найденов от с. Паталеница. Тогава дойде и думата: „Щом като ще ви вода аз, не ви трябва и компас“.

Незабравими за мен ще останат еделвайсите край х. „Козя стена“ и местността Агликина поляна със своята девственост тогава.

Това беше едно прекрасно изживяване!

м.с. Николай ДОБРЕВ -
председател на ТД „Еделвайс“ – Пловдив

ВЕЛИКИЯТ НИЛ

Риф в Хургада

►► от стр. 13

Междувременно се развидели. Мръсните прозорци не можеха да скрият прекрасните гледки навън. Свежест и красота. Минавахме през горички и обработени полета. Зад оградите на къщите виждахме гърбиците на камели, а в короните на палмите – гроздове фурми. Стада кози се точеха в... египетска нишка, а сънливи хора вършеха малките си природни нужди върху кирпичените зидове на собствените си къщи. Въобще идилия в долината на Нил.

Стъпихме на добър асфалт и стана монотонно. Натали видимо кротна. Кристи славно спеше. А аз, вторачен в границата между зелената и пустинята, мислено се върнах към видяното през последните дни.

Луксор. Май няма такова друго място с толкова много паметници от древността. Един от друг по-интересни и богати. Нямаха градация. Комплексът в Карнак, алеята на сфинковете, колосите на Мемнон, храмът на Хатшепсут, долината на фараоните... През годините често пъти си мислех за това как животът сам реши професията ми. Когато завършвах гимназия, бях раздвоен какво да уча. Журналистиката и археологията бяха на кантар и едно съвсем случайно събитие по време на казармата наклони везната в полза на това да избира пишещия занаят. Любовта ми към старите светове обаче така и не угасна и сега се чувствах истински щастлив.

След около час пресякохме град Кус. За египетските машаби той беше малък. Мърляв и хаотичен. И без елементи на туристическата индустрия. На два пъти ни спряха

военни патрули, но провериха само документите на шофьора.

Спомних си за опасенията за ислямисти. Войникът на предната седалка бързо върна спокойствието.

След още час в далечината се показва високо минаре на главната джамия на Кена. В този голям град свършваше ескорта на великата Нил и от него щяхме да поемем на изток. През пустинята.

Първото, което правеше впечатление, бе засиленото униформено присъствие по улиците. Със своя четвърт милион население Кена имаше и голям армейски гарнизон. Прекосихме центъра и спряхме на площада, събрал една срещу друга авто и ж.п. гарите на Кена. Навън картината бе, меко казано, странна.

В автобуса тутакси нахълтаха няколко хлапетии с тави и започнаха да предлагат питки и други добре ухаещи закуски. По-интересното обаче бе на площада, на който се виждаха само военни автомобили и въоръжени войници. Към тях се

присъедини и спътника на Кристи, който вероятно се връщаше от отпуск. Имах чувството, че съм в някаква открита казарма.

И в този момент стана ясно, че част от европейските пътници се нуждаеха от тоалетна. Мустакатият шофьор въздъхна, неохотно излезе навън и отиде до един военен с повече звезди на пагоните.

След малко се появи въоръжен от главата до петите армейски взвод, който поведе нуждаещите се към централната гара. Там на перона последва команда, войниците заеха бойни пози и обградиха отвсякъде бялата къщичка за санитарни нужди.

Всичко протече по мед и масло. Когато потеглихме, попитах очилатия французин какво беше това? Той знаеше:

– Кена и най-вече Асют са главните бастии на фундаменталистите. Заради тях практически са недостъпни много интересни обекти – Ел Амарна, Абидос, Дендера. Вероятно знаете, че нагоре по

Нил е била столицата на Ехнатон?

Знаех. И за Ехнатон, който всъщност е Аменхотеп IV, и за неговата съпруга Нефертити и за невръстния умрял млад Тутанкамон. Но все още бях под влиянието на това, което се бе случило преди малко.

Оставах ни да изминем две трети от пътя.

Пустинята започна веднага след като напуснахме Кена. В началото бе камениста, а после се появиха и пясъчните дюни. Слава Богу, повече военни патрули и населени места нямаше. Право асфалтово шосе, чат-пат пътни знаци и мижави изсъхнали храсти. Арабската пустиня, която тук наричаха Източна, не беше от най-привлекателните. Безводна, планинска, безлюдна и с пясъчни бури, които носеха пясък чак до Кайро.

Еднообразието скоро ни завладя. Бяхме останали половината от пътниците и тишината се нарушаваше единствено от веселото свирукане на нашия шофьор. Как натискаше педала на газта с тези джапанки, така и не разбрах. Но видимо бе доволен, че „операцията WC“ в опасния град Кена бе преминала успешно.

Бяхме в средата на нищото, задрямали и леко отегчени, когато автобусът ни изведнъж спря. Сега пък какво? Надигнах глава и видях при нас да се качва друг мустакат мъж в бяла галабия. Беше бос, но излъчваше административен респект. Веднага го доказа с командата:

– Билетите за проверка!
Огледах мястото на внезапната спирка. Абсолютно никакви следи от цивилизация. Къща, скамейка, автомобил, камък? Нищо! Откъде се бе взел тоя пишман-контрольор така и не стана ясно. Но нямаше

съмнение, че е истински. След като ни провери съвестно, изписа цял ферман в книжката на шофьора, размени две-три думи с него и изскочи обратно навън. Така го запомних през задното стъкло. Един отдалечаващ се бос човек в нищото.

Към обяд настигнахме повисоки планини, преодоляхме ги и изведнъж пред очите ни се показаха сините води на... Червено море.

От пристанището Сафага поехме на север. Час живописен път покрай морето и ето най-после в мечтаната Хургада. Тримата бяхме доволни. Натали, която възвърна истинския цвят на лицето си, наспалият се Кристи и моя милост, който тръгна да менажира морския ни престой.

С хотела нямаше проблем. Според дебелия книги Хургада беше градът с най-много хотелски легла на глава от населението. За подводната програма имаше малки неясноти.

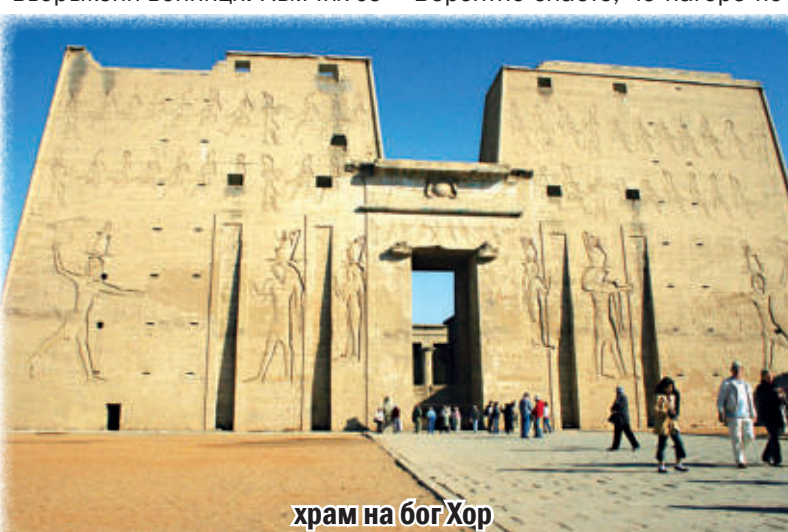
– Кой е най-хубавият риф в Хургада? И въобще в кой ще ни препоръчате да се гмурнем? – попитах шофьора на таксито, което наехме от автогарата.

Той ме погледна със самочувствието на господар на всички рифове в Червено море. Беше типичен баровец като за международен курорт. С джинси, слънчеви очила и кутия „Марлборо“ в горния джоб на тениската.

– Всичките ни рифове са хубави. На световно равнище? Макар че..

?!?!
– Напоследък нещо зачестиха нападенията на акули. Не знам какво им стана, но не е шега. За щастие Натали не чу последните му думи.

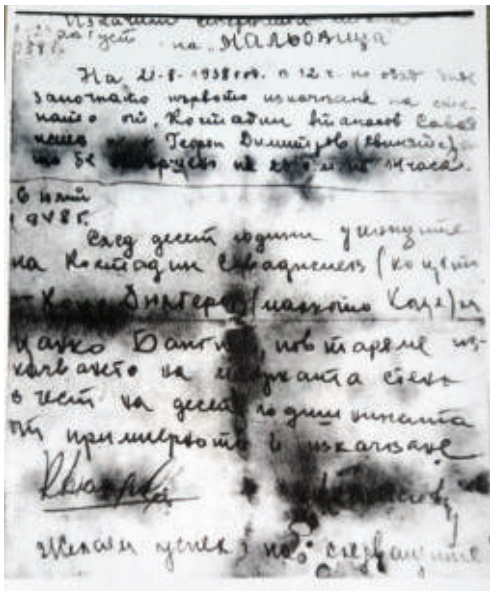
Максим МИНЧЕВ
от Асуан до Хургада - Египет

храм на бог Хор

ИСТОРИЯТА НА ЕДНА ХАРТИЙКА

Ако се съди по нейния външен вид и големина, хартиятка в никакъв случай не би привлякла нечие внимание. Разтваряйки я обаче, тя бързо привлича вниманието ни. Писана е на коляно и с треперещи от възнение ръце в 14 часа на 23 август 1938 г. от Константин Саваджиев. В нея той съобщава една много важна и отдавна чакана новина „**На 21.8.1938 г. в 12 ч. на обяд биде започнато първото изкачване на стената от Константин Атанасов Саваджиев плюс Георги Димитров (Свинята), което бе завършено на 23. 8. в 14 часа**“. Кратко и ясно. Отбелязано е едно от най-големите постижения на българския алпинизъм преди Втората световна война. Следва подчертаваща линия и толкова.

Хартиятка се поставя в току-що изконсумираното съдържание на една консервна кутия. Двамата герои, Саваджиев и Стоименов, обръщат кутията и я поставят не на върха, а малко по-ниско – в края на „пътя“, който преди минути ги бе извел на 2729-те метра на връх Мальовица. Посланието не е за обикновените туристи, стъпили на това място по туристическата пътека, а за алпинистите, преминали по техния път.

Устояла на жарките слънчеви лъчи, на бурите, мъглите, дъждовете и снеговете, точно след 10 години кутийката е открита от двама, също млади и много надеждни алпинисти. По случай 10-ата годишнина от първото изкачване на стената Константин Дюлгеров и Цанко Бангиев правят второто преминаване на този маршрут. Тогава двамата алпинисти откриват въпросната кутийка и с подчертан интерес зачитат трудно разчитащият се почерк. Под чертата добавят своя текст: „**26 юли 1948 г. След десет години учениците на Константин Саваджиев (Коцето), Константин Дюлгеров (малкото Коце) и Цанко Бангиев повтаряме изкачването на мальовишката стена в чест на десетгодишнината от премиерното ѝ изкачване**“. Следват подписите на двамата – вляво К. Дюлгеров и Ц. Бангиев, вдясно и под тях добавят традиционното за алпинистите пожелание – „**Желаем успех на следващите**“.

Бележката е върната в консервната кутия и заедно с тетрадката и един молив те са поставени в голяма алуминиева кутия по средата на маршрута, или там, където Саваджиев и Стоименов са пренощували на 22 август 1938 г. Дълги години всеки, който

преминеше по стената, вписваше своето име. През 1953 г. в тази тетрадка за първи път аз вписах моето име.

Впоследствие нямам спомен кога, кой и защо кутията и тетрадката бе свалена и това, което е по-важно, къде са съхранени? Едва през 1957 г., когато отбелязахме 50-годишния юбилей на организирания алпинизъм в България, Константин Дюлгеров показа въпросната хартиятка. Още тогава го помолих да я предаде на евентуален музей, но той предпочете да си я задържи, поне докато е жив, тъй като му е много скъп спомен. Така си и остана.

Едва 45 години по-късно, когато подготвях материала за Константин Дюлгеров (спомени за ветераните) си спомних за тази „хартиятка“. Издирих я отново и с помощта на професионален фотограф направихме всичко възможно този, наистина много ценен за историята ни документ, да се съхрани и намери своето достойно място в Националния музей на алпинизма в Учебен център „Мальовица“ (днес „Мальовица“).

доц. Сандю БЕШЕВ

ИЗНЕНАДА ЗА ЕДИН НЕОБИКНОВЕН ЮБИЛЕЙ

и дългогодишен ръководител е изтъкнатият специалист и спортен педагог проф. Атанас Георгиев.

През юли т.г. тридесетият юбилеен курс, който включваше 40 студента, бе на Паничище. По време на практическото си обучение те усвоиха умения, свързани с организацията и провеждането на туристически походи, катерене, ориентирание, преодоляване на различни препятствия и лагерно дело. Едно от най-сериозните, но и особено удовлетворяващи предизвикателства бе осемчасовият преход до Отовишки връх в Рила, откъдето се открива прекрасна панорама и се виждат всичките седем езера. Самият курс е незабравимо преживяване и оставя трайни спомени.

За да засвидетелстват уважение и признателност към проф. Атанас Георгиев, неговите колеги от катедра „Теория и методика на физическото възпитание“ го изненадаха със специален плакет-картина. На нея дългогодишният преподавател е изобразен в обичайния си работен ритъм и режим – с любимия компас в ръка, стъпил

на Отовишки връх, а в горния ляв край са олимпийските кръгове, огън и сградата на Югозападния университет.

Фотообективи и телефони заснеха обща снимка на курсисти и преподаватели пред езерото Бъбрека, за да запазят и възстановят след време този вълнуващ момент. А към пожеланията да бъде здрав, все така енергичен и да продължава да вдъхновява младите се присъединиха множество възпитаници на професора.

ПОКАНА

Заповядайте на традиционната среща на туристи ветерани „Кестенова вечер“, която се организира от Туристическо дружество „Хор Иван Апостолов“ – град Петрич!

Събитието е двудневно и ще бъде открито на 20 октомври (неделя) с вечеря и концерт в ресторант „Балкантурист“ – Петрич. А на 21 октомври (понеделник) то ще продължи с екскурзия в Гърция с посещение на пещерата Алистрати и градовете Драма и Кавала.

Телефон за контакт: 0885 18 51 48 - Лидия Гюрова

Със специална изненада за проф. Атанас Георгиев студенти по физическо възпитание и спорт към Факултета по педагогика на Югозападния университет „Неофит Рилски“ - Благоевград и техните преподаватели отбелязаха 30-годишния юбилей на учебния курс „Туризм, ориентирание и лагерно дело“. Създател на учебния курс е проф. Атанас Георгиев, който е и член на УС на БТС, почетен председател на Българската федерация по ориентирание и преподавател в Югозападния университет „Неофит Рилски“.

Специалността е основана през далечната 1992 г., а две години по-късно, през учебната 1994/95 г., е въведен и задължителният за всички български учители по физическо възпитание и спорт курс, чиито основател

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набиране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „EXO“
чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай,
дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 - Стационарен телефон на централен денонощен пост

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец.
Ръкописи не се приемат.

РЕДАКТОРИ: Петя Иванова - 0882 966 316; Иван Панкев
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Витан Влахов; доц. Сандю Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м. с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентирание; Алексей Жалов - председател на Български спелеоложки съюз
Графично оформление и предпечат: Иван Панкев

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

КЮСТЕНДИЛСКА ОБЛАСТ

ТД „Янина градина“ – гр. Бобошево - 0899 11 79 22
Хижа „Яна“ - 0876 53 16 03
ТД „Рилски езера“ – гр. Дупница - 0988 81 89 31
Хижа „Скакавица“ - 0877 38 83 05
Хижа „Рилски езера“ - 0886 50 94 09
ТД „Осогово“ – гр. Кюстендил - 0897 92 68 86 и 0882 96 64 26
Хижа „Иглика“ – 0893 99 08 15 и 0882 96 64 26
Хижа „Осогово“ - 0882 81 55 15, 0896 68 84 84, 0882 96 64 26
Тур. комплекс „Три буки“ - 0887 56 42 65, 0895 62 52 20 и 0882 96 64 26

ЛОВЕШКА ОБЛАСТ

Хижа „Зора“ - 0882 96 63 09
ТД „Стратеш“ – гр. Ловеч - 0884 21 30 30 и 0882 96 64 57
Заслон „Орлово гнездо“ - 02 49 10 00 23
Хижа „Дерменка“ - 02 49 100 06
Хижа „Провъртеник“ – 0889 81 24 79 и 0895 37 28 22
УЦ „Карлуково“ - 0877 55 00 29 и 0877 55 09 94
ТД „Здравец“ – с. Терзийско - 0886 77 33 30
Хижа „Коман“ - 0886 97 08 59
ТД „Вежен“ – гр. Тетевен - 0882 96 62 27 и 0882 96 62 41
Хижа „Бенковски“ - 0876 24 30 79
Хижа „Момина поляна“ – 0887 51 00 06 и 0889 62 30 87
ТД „Амбарица 1912“ – гр. Троян - 0888 68 21 69 и 0878 59 31 04
Хижа „Яворова лъка“ – 0893 77 85 75
ТД „Амбарица“ – гр. Троян - 0889 68 72 38
ТД „Васильов“ – с. Шипково - 0888 72 96 33
Хижа „Васильов“ - 0877 37 85 31

ОБЛАСТ МОНТАНА

ТД „Берковица“ – гр. Берковица - 0888 23 24 23 и 0953 804 28
Хижа „Ком“ – стара - 0889 68 16 93
Хижа „Ком“ – нова - 0885 83 02 71
Хижа „Бялата вода“ - 0878 94 79 40

ОБЛАСТ ПАЗАРДЖИК

ТД „Батьовци“ – гр. Батак - 0889 57 26 84 и 0899 42 41 72
ТД „Юндола 1919“ – гр. Велинград - 0882 45 40 55
Хижа „Христо Смирненски“ – 0877 33 29 69
Хотел „България“ – гр. Велинград - 0889 50 04 44 и 0889 50 01 55
ТД „Алеко“ – гр. Пазарджик - 0899 89 94 25 и 0888 96 98 63
Хижа „Добра вода“ - 0888 96 98 63
ТД „Бунай“ – гр. Панагюрище - 0886 19 98 58
Хижа „Павел Делирадев“ - 0893 04 48 10, 0897 95 50 62
Хижа „Равно боре“ - 0893 55 86 85
ТД „Купена“ – гр. Пещера - 0896 71 59 72
ТД „Милеви скали“ – гр. Септември - 0893 60 05 98

ПЕРНИШКА ОБЛАСТ

ТД „Орлите“ – гр. Радомир - 0898 70 65 50

ПЛЕВЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Кайлъшка долина“ – гр. Плевен - 0882 96 63 63
Хижа „Плевен“ – 0888 77 77 01
Хижа „Среброструй“ – 0877 47 97 80
Туристически дом Плевен - 064 83 43 52 и 0878 75 80 37

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако между- временно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882 96 63 16.

МАРШРУТ ДО БРЕЗНИШКИТЕ ЕЗЕРА

Есента е изключително благоприятен сезон за високопланински туризъм.

Тогава динамиката на атмосферните процеси видимо намалява, увеличава се броят на слънчевите дни, температурите са твърде подходящи за туризъм и видимостта във всички посоки е наистина невероятна. В това отношение гоцеделчевските туристи са улеснени от факта, че на територията на общината са разположени алпийските високопланински Брезнишки и Корнишки езера в Пирин, с няколко забележителни върха над тях, които превишават 2500 метра надморска височина.

Препоръчваме ви маршрут до Брезнишките езера и извисяващия се над тях връх Ченгелчал (2709 м), от който се открива ненагледна панорама към целия Пирин.

С високопроходимо превозно средство от град Гоце Делчев през с. Брезница и местността Чарка достигате среднопланинската местност Чала, разположена на около 1800 м н. в. Оттук започва пешеходният ви маршрут до езерата и върха – едно вълнуващо преживяване в алпийската част на Пирин. За около 45 минути пристигате на Долното Брезнишко езеро (Сухия гъол) и за още 30 минути сте на красивото Средно Брезнишко езеро с площ 22 дка. Във водите му се оглеждат скалните зъбери на извисяващия се югозападно от него

стръмен Янузов рид. Според легенда името на рида е свързано със събитие от първите години на насилственото помохамеданчване на населението от селата Корница и Брезница.

Самонадеяният османлия Януз решил да преследва чак тук непокорните български юнаци от двете села, които забегнали в планината, за да отмъщават на поробителите. На рида те често правели предизвикателно хайдушко хоро. Веднъж Януз решил да ги изненада и унищожи, но се случило обратното. Той бил пленен по хитър начин и за злодеянията му хвърлен жив от рида в пропастта до Средното Брезнишко езеро.

От тук за около 1 час и 10 минути се изкачвате на Горното Брезнишко езеро (2579 м н. в.) с площ 13,5 дка и което според туристите е едно от най-красивите в Пирин.

Думите са недостатъчни, за да се пресъздаде величието и красотата на това чудно пиринско езеро. Към 2/3 от бреговете му в идеален полукръг се спускат много стръмни, ситно каменисти сипеи, които се отразяват разноцветно в огледалната водна повърхност (в зависимост от местоположението на слънцето и годишните сезони) и така оформят един величествен амфитеатър, на който липсват само скамейките.

Отдачно на езерото, откъм Кадиев рид,

ИЗКАЧВАНЕ НА МИДЖУР ОТ СЪРБИЯ

5–6 октомври (събота и неделя)

Разположен на границата между България и Сърбия, Миджур (2168 м) е първенец на Сърбия, но и на Западна Стара планина

5 октомври (събота). Тръгване от Руски паметник в София с придружаващ транспорт в 7 часа. През ГКПП Калотина / Градина и Пирот достигахме високопланинския курорт Бабин зуб (1650 м н. в.) Настаняваме се в едноименния планинарски дом и правим траверс на масива Бабин зуб.

6 октомври (неделя). Изкачваме за 3-3,30 часа първенеца на Сърбия връх Миджур (2168 м) и се връщаме обратно за около 2,30 часа. Прибиране в България и София до 20 часа.

ЦЕНА – 100 лв. за водач – всичките му разходи + хонорара

Всички останали разходи за придружаващ транспорт, 1 нощувка в планинарски дом с включени 1 закуска, 2 обяда и 1 вечеря и медицинска застраховка **възлизат на около 155 лв.**

Екипировка: като за висока българска планина есенно време – дрехи против вятър и студ, срещу дъжд, ръкавици, шапка, челно осветление, щеки и т. н.

Записване: срещу цената, GSM номер и фотокопии на ЛК до запълване на групата.

Минимум 6 участника.

Трудност: без технически трудности. В събота преходът е 2-3 часа, а в неделя – около 6 часа.

За информация и записвания: тел. 0882 966 300 и infocenter.bts@gmail.com

по стръмна пътека за 20-25 минути се достига обгледния връх Ченгелчал, като до тук трудно погледът се отделя от езерото, което непрекъснато разкрива все по-вълнуващата си хубост. От върха се открива величествена гледка към безброй безоблачни алпийски върхове на Северен Пирин, сред които се открояват първенецът Вихрен и Кутела, към близката дълбока долина на Третата (Демиркапийска) река и към няколко бистри планински езера, скътани в пазвите на съседните циркуси.

Връщането от връх Ченгелчал до м. Чала, където сте оставили превозното средство, се осъществява за около 1 час и 30 минути. След това, при спускане към с. Брезница, ви препоръчаме да спрете на около 1 км под м. Чарка и да видите внушителния Брезнишки водопад на р. Туфча, обявен през 1965 г. за природна забележителност.

Ако разполагате с още време, разгледайте и обновеното село Брезница, след което пристигате в град Гоце Делчев, удовлетворени и обогатени от един наистина прекрасен прекаран ден в пазвите на Пирин планина.

текст и снимки: Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

ЗА ЛЮБИТЕЛИТЕ НА КРАСОТАТА И СПОКОЙСТВИЕТО

Архитектурен резерват „Старо Стефаново“ е разположен в полите на централен Предбалкан, на 700 м н. в., на около 150 км. от София и на 290 км. от Варна. Заобиколено е от високи ридове, вековни букови гори и просторни поляни. Богатата история, невероятна природа и отдалечеността му от съвременния градски живот го превръщат в привлекателно кътче за всички любители на красива природа и спокойствие.

Като пътувате по главния път София - Варна следва да се отклоните в посока Априлци. Този път преминава през новата част на с. Стефаново. Там ще видите табела Архитектурен резерват „Старо Стефаново“ - 3 км. След броени минути попадате 200 години назад във времето. Преди да влезете в селото се открива панорама към връх Ботев в Стара планина.

През територията на селото преминават две малки поточета - Селищен дол и Усоин дол, които се вливат в близкия язовир „Шарковското“, а от там в р. Росица. Язовирът е подходящ риболов. В района има и много дивеч, като елен, сърна и диво прасе. Землището на с. Стефаново е изключително богато с разнообразието на билки, гъби и овошки.

През годините на своето съществуване Старо Стефаново успява да запази непокънатата и автентична атмосфера на българското село от времето на Възраждането (XIII и XIX век). Това е период на духовен разцвет и национално израстване на българите. Именно от това време са и основните забележителности в Старо Стефаново.

Църквата „Рождество на Пресвета Богородица“

е построена в периода 1880–1882 г. и е дело на Уста Генчо Кънчев от Трявна, ученик на Кольо Фичето. През далечната 1864 г. е издействан специален султански ферман за строителството ѝ. Средствата са изцяло от дарения на местните жители. Иконостасът е изографисан от дебърския художник Руселим Дичев от с. Тресонче, преселил се да живее в селото.

Освещаването на храма станало през 1891 г. Средствата за изографисването на иконите също са дарени от местното население.

Църквата е от т. нар. бели църкви, при които сводовете не са изписани. По своя вид тя представлява кръстокуполна, трикорабна базилика с широк нартекс и масивна каменна снага, със здрави колони по средата и сводести прозорци. Каменните колони се изработени в пясъчниците на с. Радювене (до гр. Ловеч). През 1978 г. е обявена за паметник на културата.

Селската чешма (1830 г.)

Непосредствено преди центъра на селото, на площадното уширение преди моста, се намира Селската чешма, построена през 1830 г. от ловешкия майстор Марин Христов. За нея има сведения, че е дар за жителите на селото от местния управител Хаджи Ибрям. Паметник на културата от 1933 г.

Поповото мостче

Ако тръгнете от Селската чешма по протежението на Селищния дол, ще откриете един добре запазен в оригиналния си вид паметник на културата - Поповото мостче, построено през 1836 г. от ловешкия майстор Марин Христов. В района до Поповото мостче се намира и „Поповата къща“, а на около 300 м. нагоре по реката и „Поповия кладенец“.

Къщата с алафрангите (1836 г.)

Освен църквата художникът Руселим Дичев от Дебърската художествена школа изписва с алафранги с флорални и зооморфни мотиви много от външните стени на къщите в селото.

Училището

Първото килийно училище в селото датира още от 1854 г., което се помещавало в дома на свещеника Давид – игумен на Троянския манастир, последовател и куриер на Васил Левски. В годините след Втората световна война то носи името на Стефан М. Пашев.

Паметник на загиналите войници от с. Вратца (Стефаново)

В двора на църквата „Рождество на Пресвета Богородица“ може да видите Паметника на войниците от с. Вратца (Стефаново) загинали по бойните полета в редиците на Българската армия във войните за национално обединение. До него е монтирано и отдавна замлъкналото оръдие „ЗИС 3“ - 76,2 мм. от Втората световна война.

„Старият дъб“ и параклис „Св. Троица“

Една от големите природни забележителности в селото – „Старият дъб“ (над 1300 г. цер от рода „дъб“) е пострадал сериозно от пожар и в момента в дънера му е обособен малък параклис, посветен на Св. Троица.

Водопад „Пенчова стена“

Водопадът се намира извън селото, в югоизточна посока, в местността Пенчова стена. Каскадата е малка, но много красива. Реката, както и всичките притоци наоколо са със смесено дъждовно-снежно подхранване, затова най-подходящият период за посещение на местността е през пролетта или началото на лятото.

